МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО ЕЗЕТ

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай областнойн Грозненски городскойн комитетий а Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета а орган
Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

№ 38 (2559) | Ера, 11 май, 1961 шу. | Мах 2 кеп.

СИЙЛЕН ШОВЗТКЪА ШУ

Армянски ССР Лакхехьарча Советеи Армене Компарте Центральни Комитетеи торжественни заседани

ЕРЕВАН, 6 май. (ТАСС). Дицлургдоаца деношн доахаш да шийкерда вахар хьахинна ха езъеш дола армянски халкъ. Шовзткъа шу ДІадаьннад гІеттача Армене къахьегама халкъо сийлахь-доккхача эрсий халкъа новкъосталца, Коммунистически парте хьалхленца национальнийн социальнийн Іазапа зІанараш тела а тийда, шийкерда, яразера вахар хьалде доладелча денз.

ДегІаена социалистически республика еш эргабаькка тоабаьб шовзткъа шера чухь республика къахьегамхоша шоай мохк. Армянски халкъо тахан де а доагІаш доккхал ду кортамукъача вахаре шийна карагІ мел даьнначох, советски халкъий-вежарий барт тайнача дезала юкъе шийна карагІдаьнначох.

Къаьстта чІоатІа дог гІоздоалаш хилар халкъа цІей из дезде аьнна республике СССП ЦК Хьалхара секретарь, СССР Министрий Совета Председатель новкъост Н. С. Хрущев варах.

Хоза кийчдаь да А. Спендиарова цІерах дола операн балетеи Академически театр чудола цІенош. Театра хьалхашкахьарча оаІонца хьаптеха доаІн Коммунистически парти а лунен тІа эгара хьалхара социалистически паччахьалкхе а вІашагІъеллача Владимир Ильич Ленина доккха портрет. Сийлахь-вовкхача къахьегамхой баьчча искульптурни портрет латт щене цІеча байракхаштен республика гербаи хьалхашка а. КІадаш тІа дошоца яздаь дешаш леп: «ДІаькъала хийла Советски Армени! Сийле хийла СССП!».

Заседани йолаялале дуккха а хьалхагІа зал хьалъюз СССР Лакхехьарча Совета а Армянски ССР Лакхехьарча Совета а депутаташа, Армене КП ЦК членаша, къаьнача большевикаша — Армене Советски Іаьдал оттадар духьа даьча революционни тІемашка дакъа доацаш хиннараша, хьалхте лелаеча партийнийн советскийн болхлоша, промышленностеи юрта боахамеи хьалха латтараша, Іилма, культура, искусства деятелаша, Советски ЭскІара тІемахоша.

Укхаза ба беза хьаьший — вошал долча халкъий республикай — РСФСР, Украина, Белоруссе, Узбекистана, Казахстана, Грузе, Азербайджана, Литвай, Молдаве, Латве, Киргизе, Таджикистана, Туркмене, Эстоне, Дагестански АССР викалаш, хІаьта иштта цІей дездеча баьхка доазол дехьарча армяний викалаш а.

ГуІрийна 10 сахьат даьнна ха. Дуккхача хана ца соцаш чІоатІа тІоараш а детташ сий ду торжественни заседане дакъа лоацараша президиуме гучаваьннача СССП ЦК Хьалхарча секретара, СССР Министрий Совета Председателе новкъоста Никита Сергеевич Хрущева, Армене КП ЦК секретара Я. Н. Заробяна, Армене вхьча культалхой, вошал долча республикашкара яьхкача делегацешта керте латтарий а цар члений а, къаьнача большевикий, республике цІи хезача наьха.

Я. Н. Заробяна хьаелл Армене Советски Іаьдал оттадаь а Коммунистически парти вІашагІъелла а шовзткъа шу дизара хетаяь Армянски Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета а Армене Коммунистически парте Центральни Комитета а юбилейни торжественни заседани.

Новкъоста Н. С. Хрущева даь къамаьл

Торжественни заседане гулбеннараша чІоатІа, цІаьхдаь цеттача тІоараша дуккхаза юкъах а доахаш, ДІаьхха къамаьл дир СССП Центральни Комитета Хьалхарча секретара, СССР Министрий Совета Председателе Н. С. Хрущева. Цо аьлар:

— Деза новкъостий, доттагІий! Тахан Армене халкъо цунца цхьан Советски Союза вошал долча халкъаша а дезду Армене Советски Іаьдал оттадаь а Коммунистически парти вІашагІъелла а шовзткъа шу дизар.

Дуккхача бІаьшерашка хьадоагІача Армене историе чухь вІалла дукха ха яц 40 шу, цхьабакъда цу шерашка ДІадоалу армянски халкъа керда вахар. ХІамаш кхоллаш болча социализма низо боккха аьттув белар армянски халкъа, лакхдир цун Іилмеи культуреи, тоздир вахар, шерийр талантаи говзалаш. Вай Даьхен республикашта юкъе йоагІаш йола моттиг лоац Советски Армене. Къахьегам дукха безаш а талант йолаш а долча армянски халкъо дикка дакъа лоац коммунизм хьалъеча сийлахь-доккхача гІулакха юкъе.

Советски Союза Центральни Комитета, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета цІерах а цар тІадилларах а Н. С. Хрущева ДІайха моаршал а луш, даьхьала бийцар беррига Армене къахьегамхой — болхлой, колхозхой, интеллигенци, парте бола а парте боаца а новкъостий доккхача цІейца — Армене Советски Іаьдал оттадаь а Коммунистически парти вІашагІъелла а шовзткъа шу дизарца.

Армянски халкъа вахара юкъера из лоархІамера гІулакх белгалдоаккх, аьлар ДІахо Н. С. Хрущева, дикача деношка. Берригача мехка чІоатІа кийчо еш латт Советски Союза Коммунистически парте XXII-гІча съезда дика накъа вахар цухьа.

Социализмо яьха сийлахь-йоккхий коталонаш йийцар ДІахо Советски правительствана керте латтачо. Цо бийцар дукха ха йоацаш космически кемаца советски саго Лаьттана гонахьа бирьха триумфальни никъ, белгалдаьккхар советски Іилмои техникои из йоккха котало яккхарах прогрессивни адамаш гІаддаха а доккхал деш а хилар. Вай мехка халкъашта юкъе йоагІаш йола моттиг лоац Советски Армене. Къахьегам дукха безаш а талант йолаш а долча армянски халкъо дикка дакъа лоац коммунизм хьалъеча сийлахь-доккхача гІулакха юкъе.

Советски Союза Центральни Комитета, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета цІерах а цар тІадилларах а Н. С. Хрущева ДІайха моаршал а луш, даьхьала бийцар беррига Армене къахьегамхой — болхлой, колхозхой, интеллигенци, парте бола а парте боаца а новкъостий доккхача цІейца — Армене Советски Іаьдал оттадаь а Коммунистически парти вІашагІъелла а шовзткъа шу дизарца.

Армянски халкъа вахара юкъера из лоархІамера гІулакх белгалдоаккх, аьлар ДІахо Н. С. Хрущева, дикача деношка. Берригача мехка чІоатІа кийчо еш латт Советски Союза Коммунистически парте XXII-гІча съезда дика накъа вахар цухьа.

Социализмо яьха сийлахь-йоккхий коталонаш йийцар ДІахо Советски правительствана керте латтачо. Цо бийцар дукха ха йоацаш космически кемаца советски саго Лаьттана гонахьа бирьха триумфальни никъ, белгалдаьккхар советски Іилмои техникои из йоккха котало яккхарах прогрессивни адамаш гІаддаха а доккхал деш а хилар. Вай мехка халкъашта юкъе йоагІаш йола моттиг лоац Советски Армене. Къахьегам дукха безаш а талант йолаш а долча армянски халкъо дикка дакъа лоац коммунизм хьалъеча сийлахь-доккхача гІулакха юкъе.

Советски Союза Армене истори дувцаш Н. С. Хрущева аьлар, кавказски халкъий дикагІа болча викалаша цхьана къовсам лоаттабаьб къахьегамхой ираз бахьан долаш, уж цхьанна а тайпара машар боацаш хиннаб паччахьа сатрапашца, капиталисташцеи помещикашцеи, буржуазни националисташца — армянски дашнакашца, гуржий меньшевикашца, азербайджански мусаватисташца. Массане юкъарча моастагІашта духьал лоаттабаьча къовсаме цхьахинна интернационални традицеш Закавказерча къахьегамхой революционни болама башха дика гІулакх да.

Вай сийлахь-воккха баьчча а хьехархо а хинна Владимир Ильич Ленина ІалашдаьдСоветски Социалистически Армени вІашагІйоллилга. Республикерча болхлоша, колхозхоша, интеллигенце массаза а дег тІара баркал оалаш йоахаргья Арменеи ерригача Закавказеи къахьегамхоша лоаттабаьча революционни къовсама керте лаьттача марксизма-ленинизма. Сийлахь-боккха Октября идеяй байракх лаккха айяь лелаяьча дикагІа болча большевикий-ленинций И. В. Сталина, М. И. Калинина, С. Г. Шаумяна, П. А. Джапаридзе, А. И. Микояна, С. С. Спандаряна, Г. К. Орджоникидзе, С. М. Кирова, М. Г. Цхакая, М. Азизбекова, И. Т. Фиолетова, А. Мясникяна, Б. М. Кнунянца, кхычар цІераш. Советски Іаьдал котдаларо хІалак хуллача даьккхар армянски халкъ, къаман кортамукъале Іалашъяьй, иразага, экономикеи культуреи тоаяларга бода никъ хьабийлаб цунна.

Н. С. Хрущева белгалдаьккхар 1921 шу долалуш Азербайджана, Грузе, Армене, Дагестана, Лоаман республика коммунисташка ше дахьийтача письмо тІа В. И. Ленина электрификаци янза а лаьтташка хий цехканза а дарггоаоцилга къаьстта чІоагІа аьнна хилар. Къаьстта шийна болча чайданна доацаш армянски халкъа материальни средствашца вошал тІехь новкъоастал даьд Россе. Социализмаи коммунизмаи материально-технически лард хьалъяра хиланза яргйоаца электрификаци массанахьа чакхъяккханза ярг ца хилара хьакъехьа Ленина беннача пхьехамах Армене коммунисташа беча балка йоккха программа хилар. Тахан вай курра ала йиш я из программа дика кхоачашъеш латт, аьнна.

Советски Іаьдал латтача шерашка 30 сонІа йоккха а юкъера а электростанцеш хьалъяьй Армене. ХІанз 2,7 милиард сонІа киловатт-сахьат электроэнерги йоаккх Армене цхьан шера. Из 1,4-зза дукхагІа я ерригача паччахьа Россе 1913 шера йоаккхаш схиннача электроэнергел. ХІара сага сих электроэнерги якхара Советски Армене тІехьадитад Японии Италии санна дола дегІаданхка капиталистически мехкаш. Сага сих Турце йоаккхачул 15-зза дукхагІеи Иране йоаккхачул 41 цукхагІеи электроэнерги йоаккх республике.

Низ бола энергетически база, Іалама Іалаьмате йІаьхий моттигаш хилар бахьан долаш геттара лоацача хана халкъа боахама индустриализаци е йиш хилар, аьлар ДІахо Н. С. Хрущева. Советий Іаьдал даттача шерашка хьайир 500 гаргта завод, фабрика, кхьйоста йоккха промышленни предприяти. Алхха тІом хинначул тІехьагІа хьалъяьй г. Ереванера алюминеви завод, цІаста-молибдена комбинаташ, Ахтальски рудникаш санна йола йоккхий предприятеш, лоархІам боллаш шеръяьй Алавердски цІаста-химически Кафански цІаста-рудний комбинаташ. Республика экономике кертера моттиг ДІалаьца йола, дикагІча техникаца Іалашъяь, дуккхача доакъеьх латта низ бола промышленность я хІанз республика. 1913 шера хинначул 70-зза гаргта лакхьеннай промышленни производство.

Республикана индустриализаци еш лоаттабеча къовсаме дегІа а енай, чІоагІ а еннай Армене болхлой класс, производство дика вІашгІехьъяькха совш йола инженерийн техникийн Іалаьмате дика кадраш.

Баку—Тбилиси—Ереван яха газопровод ювцаш, Н. С. Хрущева аьлар, Закавказя къахьегамхоша цу стройках халкъий доттагІлен газопровод аьнна цІи тиллай. Из геттара дика а нийса а тилла цІи я, аьнна белгалдаькхар цо. Дукха ха йоацаш армяний энергетически система вежарашха йолча Азербайджанен Грузеи республикай энергосистемашца ДІакхийттар. Цунца хьахиннай Закавказья цаІ йола энергетически система—ДІахо а ерригача закавказски республикай промышленность degІаяра тешамера лард.

Закавказя вежарашка йолча республикай халкъаша шоай доттагІал чІоагІдаьд шоай кортамукъал бахьан, керда вахар дуллаш дуккха, итташ шерашка цхьана поаттабаьча къовсаме. Советий Іаьдало даьча эгара а доккхагІа дарех цхьа хІама да халкъий доттагІал. Лоаде а, леладе а, degІадоаладе а деза из вежарий доттагІал!

ДІаьхен Сийлахь-боккха тІом хиннача шерашка армяний халкъо лаьца дакъа, белгал а даьккха, Н. С. Хрущева аьлар, вай мохк degІабоалабара керда этап я ворхІ шера план. Из толамца кхоачашъеш а я. Ерригача советски Союз а, къаьстта аьлча Армене а лаьрхІачул тІехкхоачашъю халкъа боахам degІабоалабара темпаш. Советски правительствана керте латтачо цІераш яьхар Армене производства дикагІа болча болхлой. Республика болхлой классо кхинаре къахьегаш деча, денал долча гІулакхаша тешам болийт ворхІ шерарча плана заданеш кхоачаш а тІехкхоачаш а ергхиларах, цхьабакъда котало шеигІа хьахулаш яц. ВорхІ шера плана дехкараш кхоачаще кхы а дукхен чІоагІеи болх бе беза. ТІехьа тІайоагІача хана а ладдаза лакхъе еза производственни мощносташ. ВорхІ шера планах республика промышленность шоззанел сонІа дукхагІа degІаяра ма езий.

Советски правительствана керте латтачо белгалдаьккхар юбилей йолча деношка толамех а кхоачамбоацарех а дувца дезаш хилар—из вай юкъарча гІулакха хьашцолаш да. Семилетке кхоачаще дезаш хьалхашка латтача доккхийча декхараша ДІадех долаш дола дерригa кхоачамаш оарцагІа доахилга. ХІаьта кхоачамех республика промышленносте хІанзца кІезига пайда эц. Продукци арахецеи къахьегама овсарле лакхъеи йоагІа паччахьалкхеи задани кхоачаш ца еш предприятеш я хІанз а Армене, цхьайолча заводашка пайда хьа ца боалаш йола йоккхий расходаш ю, брак еш рузкъа доазду, продукци во ю.

Нах чубаха цІенош де паччахьалкхено хьахийца ахча дизза тІиншошка ДІа ца дохийташ хилар а ла йиш йоацаш дола гІулакх да, аьлар ДІахо Н. С. Хрущева. ЧІоатІа кхоачамбоацараш а долаш цІенош эксплуатаце ДІателаш йола мегаргйоаца практика хІанз а ДІаьлаьнза я.

Юрта боахама дешаш дувца волалуш Н. С. Хрущева белгалдаьккхар, Армене колхозийн совхозийн къахьегамхошта дикка хІамаш карагІдалар. ВІашн чийдеча маьхашца лаьрхІача 1960 шера юрта боахама продукци 1913 шера хинначул хІама ца эшшаш кхозза дуккхагІа хилар. Колхозийн юкъара боахам шерагара шерга чІоагІлу, degІаух, екъаш йоаца фондаш, колхозхой доходаш дуккхагІа хул. Юрта боахама деррига даьхьош degІадоаладе, къаьстта хьайбай боахам, комсийн комийн бешамаш, баьца даараш леладелга degІадоаладе дика Іалама-экономически къалаш да Армянски ССР-а. Цхьабакъда мукІарло де дезаш да республика юрта боахаме йолаш йолча торонех хІанз а кхоачам боллаш пайда ца эцаш хилара. 1960 шера паччахьалкхенга коссаш баьца даараш доска йоагІа планаш кхоачашъяьяьш. Укх тІехьарча шерашка республике кІезигагІа ДІадув ялаташ. Хьайбай боахам мела degІабоагІа. ВІалла хилийта йийш йолаш хІама дац ДІадахача шера ДІадала доакъар ца тоъарах дукьха жа довш моттигаш хилар.

Юрта боахама дикагІа болча болхлой опытех массехк масала а доаладаь, Советски правительствана керте латтачо аьлар, кхоана кхы а лакхагІча лагІа тІа варгволаш, дуккхагІа тайп-тайпара продукташ товраш дергдолаш, халкъо тІа-тІа а дуккхагІа ший хьапташ кхоачашде йиш хургйолаш цІенхашта пийна хьалхашка декхар оттаде цеза.

Коммунизм хьалъяра, ладдаза халкъа вахара хьал-торо лакхъяра хьапташа ДІадех ХІанз юрта боахам кхы а чІоагІагІа degІабоалабелга. Бахача наха ешачул цукхагІа юрта боахама продукташ яха аьнна декхар оттадаь СССП ЦК-а январски Пленумо. Ялат, дулх, шура дуккхагІа даккха аьнна ЦК Пленумо оттадаь ГІулакхаш дизза кхоачашдергдолаш да. Шеко яц, аьлар Н. С. Хрущева, хенал хьалха ворхІ шера план кхоачашъе шерра социалистически яхь а йоаржаяь, Советски Армене къахьегамхоша мехка чухь кхачан продукташ промышленноста бедали дуккхагІа хилийта, коммунизм хьалъеча керда толамаш даха поаттабеча къовсама юкъарча гІулакха юкъе доаттІаш дола даккха лоацаьтхиларах.

Ше къамаьл деш Н. С. Хрущева ДІахо дийцар культуреи Іилмеи дегІадоаладеча армянски халкъо даьхача толамех. Цо белгалдаьккхар къахьегамхой вахара хьал ДІахо тоадарах къаьгта тешал деш болхлой, гІулакхерча наьха, колхозхой реальни доходаш хилар. 1953 шера хинначул Армене колхозхой доходаш шозза дукхагІа хиннай. Советий Іаьдал латтача шерашка Армене ший Іилма болхлой кадраш хьахиннай. ХІанз укх сахьата даккхерча дешара 10 заведенеи 79 Іилма учрежденеи толамца кхоачашдеш да боккха практически а теоретически а лоархІам бола декхараш. Армене Іилмахоша толамца къестада ядерни физика, астрофизика, седкъий астрономе, математика, вычислительни техника, кибернетика, кхыдола деш. Армянски литературо йоагІаш йола моттиг лоац советски а дунен а литература историена юкъе.

Тайп-тайпара дола бахьанаш а хьалаш а гІуттарах шоай Даьхенех баьнна хиннача эзараш болча армянашта къахьега а, творчески болх бе а, халкъа гІулакх де а шерра торонаш хьайийтай Даьхено.

Н. С. Хрущева белгалдаьккхар, Советски Социалистически Армени ХІанз армянски халкъа дикагІа болча мехкарийн кІонгаш шийна ТІаувза центр, магнит хилар. Республикански организацеша тІехь тІайоагІача хана а йоаккхо е еза Даьй мехка цІабоагІача наьха къахьегама а вахара а.

Ше хохера къамаьл даь воалаш Советски правительствана керте латтачо дийцар цунен халкъашта юкъера деш. Цо дийцар малхбузерча паччахьалкхений тІема монополеша сиздаь герз хвадеш хилар. Герз Іоадар, къаьстта ядерни герз, чІоагІа кхераме ца халкъашта, аьлар цо. Нагахь сийна империалисташта дунен керда тІом-хьоабе мегача дувцилга йоацаш дуккха нах а материальни рузкъа а ХІалакдергдар.

Цунен керда тІом хиланза баргбоацаш лерхІара халкъаш фаьза доацилга дика ешчетаден да. Империалистически атомни маньякаша городех йокъ ергйоацаш, белкатерча лаьттаехи бешамехи ньссаленаш ергйоацаш гІулакхаш де деза халкъаша.

Машара тІехьа, долла ХІама кІалак дергдола ядерни тІом ца хилийтара тІехьа адамаша поаттабеча къовсаме цун йохаргйоаца чІоагІале а хинна ДІаэттай Советски Союз, низ бола социалистически лагерь. Паччахьалкхенаш машаре яхара тІехьалатта Советски Союзи низ бола социалистически лагерьи хилар доккха праз да. ТІом хьоабе гІерта низаш йохаувзаш йола фактор я уж.

Касталанха Советски Союзен Америка ВІашагІкхийттача Штатийн правительствашта юкъе терз Іодилларах долча дешай переговораш хургьяьш, аьлар Н. С. Хрущева. Вай цІенхаштта кийчгу цу переговорашка, воях ергІоннна а цу переговорех цІенхаштара гІулакх хетаргхиларах а теш вай.

Советски Союзах аьлча, вай хьалха а кІанз а воашта могар деш хиннад малхбузерча паччахьалкхенашцара, царца ВІашагІкхийттача Штаташцара а, гІулакхаш тоадара. Уж Іалаьмате боккха лоархІам болаш да дерригача мехкий халкъий хьапташ чуІоацаш дола дуккен ца халкъашта юкъера кертера дешаш къоастадара.

Герз Іодилларе дешаш къоастаде, дуккен шоллагІча тІемах Европе юхедисараш ДІадаха, Германеца машара договор е, цунца халкъашта юкъера гІулакхаш лерттІа стеладара новкъарле еш йола, дерритача дуккен тІа машар лорабара а оттабара а новкъарле еш йола йовкъаш ДІаяха гІерт вай. МоллагІа социальнийн политически строй йолаш яле а, ерригa паччахьалкхенаш машаре яхара хьалаш хилийтар ший халкъашта.

Кубана духьал агресси яро кхоккадир дунен халкъашта юкъера хьал. Дунен цу районера гІулакхаш дикагІча оагІорахьа тоадалар ловра вайна. США паччахьалкхен деятелаша хиннадаьннначул йоагІаш йола нийса выводаш яргa а кхетам эдарга а хьеж халкъаш.

Лаосе хинна хІама дувцаш, Н. С. Хрущева ХІанз Женеве кулаш йола совещани толамца чакхъялар ловш дийцар. Из иштта це дукха хІама а эшацар. Малхбузерча паччахьалкхенаша дита деза Лаосах шоай тІема плацдарм е гІертийга, цун чурча гІулакхашта юкъе лелхийга.

Советски правительства тІагІертта а хадданза а ДІахьу паччахьалкхенашта юкъера гІулакхаш кхоккаденна латтийга мелдареи уж тоадареи политика, аьлар Н. С. Хрущева. Ше бокъонца нийса хилар бакъдаьд цу ленински политика. Вайна къаьстта дика хет Советски Союза, социалистически лагера мехкий машар беза политика дерригача дунен тІарча къахьегамхоша массане а мотаяьи лоархІашн хилар белгалдаккхар. Цу политико халкъашта бахь машар, хІалаждергдолча кердача тІема кхерама кІалхара доах уж, халкъаш кортамукъа а шоай лоІаме а хилар чІоагІду, машареи прогрессаи моастагІаша леладу гІулакхаш доходу. Иштта йола политика вай тІехьагІарча хана а тІагІертта ДІахьоргья.

Гулбеннача наха чІоатІа тІоараш а детташ Н. С. Хрущева Іойийшар СССП Центральни Комитета, СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума, СССР-а Министрий Совета дайтача моаршала текст. Цо даькъата дийцар Советски Армене шовзткъа шу дизар, цун Коммунистически парти, йоккха Даьхе — Советски Социалистически Республикай Союз, СССР-а халкъашта юкъера дохаргдоаца вежарий доттагІал, Советски Союза Коммунистически парти.

Армене Коммунистически парте Центральни Комитетага, Армянски Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиумга, Армянски ССР Министрий Советага

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето, Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето ДІайха моаршал а луш, дезача денца — Армене Советски Іаьдал оттан Коммунистически парти вІашагІъеллан 40 шу дизарца даькъала бувц Армене болхлой, колхозхой, интеллигенци, беррига къахьегамхой.

Армене Коммунистически парти Советски Союза Коммунистически парте денал долча отрядех цаІ я. Вай мехкарча кхыча халкъашца айхха цхьоагІо а йолаш, Коммунистически парте хьалхленца самодержавеци капитализманеи духьала, дашнакий националистически бандашта духьала лоаттабаьча къовсама боккха а сий дола а ницкъ хьабенаб Армене къахьегамхоша. Советски Іаьдал коцдаларах Армене къахьегамхой историе чухь эгара хьалха боктьонца кортамукъа а шоай лоІаме а хинна ДІаэттаб. ВІаьшерашка тІехьайиса хилар ца ДІа а даьккха, социализм хьалъеча шерашка тоаенна, чІоагІа дегІаена социалистически республика хиннай Советски Арменех.

Сийлахь-боккха Даьхен тІом лаьттача шерашка, дерригача советски халкъаша цхьана, къонахчалца вай Даьхе кортамукъеи ший лоІамеи хилар лорадир Армене болхлоша, колхозхоша, интеллигенце, хьалхекхар шоай йоккха советски патриотизм, Коммунистически партена, коммунизма гІулакха шоаш мутІахьа хилар.

Сийлахь-доккхий социалистически хувцамаш хилаго сийрдача кхоаненга — коммунизмага бода шерра никъ хьабийлар армянски халкъа хьалхашка.

ССКП XXI-гІча съеждо вай мехка хьалхашка Іалаьмате йоккха программа оттайир шерра коммунизм хьалъе, кІамаш хьаеш дола низаш ДІахо чІоагІа дегІадоаладе, советски наьха материальнийн культурнийн боарам кхадданза лакхбе аьнна. Воях закавказски халкъашца мерза доттагІал а долаш, вошал долча Советски Союза кхалкъашца цхьана Армене кхахьегамхоша хьинаре къовсам лоаттабу ворхІ шера план ханал хьалха кхоачашъяр духьа, коммунизма материально-технически база йийлар духьа. Сихача темпашца дегІаух республика промышленность, цу даькъе станкостроени, электротехнически промышленность, приборостроени, химически промышленность, бос бола металлургии яхараш санна дола цун лоархІамегІара доакъош а. Хадданза дукхагІа хьаю халкъа дукхагІа ешаш йола предметаш. Республика промышленноста валови продукци 1913 шера хинначул 70-зза дукхагІа хургья укх шера. Республика халкъа боахама чІоагІа лоархІам болаш я вошал долча СССР халкъашта юкъе доттагІал а вІашн новкъостал а хилар къаьгта хьа а хьовкхаш хьалъяьь Карадаг-Ереванера газопровод.

Овлангара денз хувцаденнад армянски юрта сибат кхы юхайоагІаргйоацаш дІаяьннай цун къели тІехьайиса хиларн. Колхозни строй толашагІа хиларах пайда а эцаш, армянски юртарча къахьегамхоша къовсам лоаттабу юртбоахама производство ДІахо дегІайоалаяр духьа.

Лакхлуш латт къахьегамхой материальни вахара хьал, тоахлуш латт цар жилищно-бытовой гІулакхаш. Тоатуш я армянски халкъа социалистически культура. Республикерча общеобразовательни школашца дешаш 1913 шера хиннарел йиссазза дукхагІа бераш да. Лакхехьарчен юкъерча специальнийн школашца дешаш 33 эзар студент ва. Республике вІашагІъехкай дукьха Іилма-тохкама учрежденеш, кинотеатраш, библиотекаш, культура дворецаш, клубаш, музеяш, унахцІено лораяра учрежденеш, берий бешамаши яслеши. ЧІоагІа дегІаух литературеи искусствоеи.

Шоай сий дола юбилей — республика 40 шу дизар Советски Армене къахьегамхоша белгалдоаккх деррига советски халкъ Советски Союза Коммунистически парте XXII-гІча съезда дика накъа даха кийчлуча хана.

Съезда хьалхара яхь шерра яьржай Армене предприятешка, колхозашка, совхозашка. Къахьегама овсарле лакхъяр духьа, планаш ханал хьалха кхоачашъяр духьа, продукци яккхарга ДІабода мах лохбар а цун дикал лакхъяр а духьа къовсам лоаттабеш я предприятейн стройкайн коллективаш. ДІахо юрта боахам айбе аьнна СССП ЦК январски Пленумо оттаяь программа кхоачашъяр духьа хьинаре къахьегаш ба юртара къахьегамхой.

Советски Союза Социалистически парте Центральни Комитет, СССР Лакхехьарча Совета Президиум, СССР Министрий Совет чІоагІа дог тийша я Коммунистически парте хьалхленца Армене къахьегамхоша коммунизм хьалъеш ДІахьоча новкъа кхы а сихагІча темпашца бахар духьа шоай деррига низаш тІадохийтарчхиларах а республикана хьалхашка латта доккхеи бехкто-кхамеи декхараш сийленца кхоачашдергхиларах а.

Коммунизм хьалъеча, республика экономикеи культуреи дегІайоалаеча, ДІахо цахаддаш къахьегамхой вахар тоадеча керда толамаш доахалда талант йолча армянски халкъо.

Даькъала хилда Армянски Советски Социалистически Республика 40 шу дизар!

Даькъала хийла Армене Коммунистически парти — денал дола СССП отряд!

ДІаькъала кийла вай Сийлахь-йоккха Даьхе—Советски Социалистически Республикай Союз!

ЧІоагІ а гулда, тоа а лулда СССР халкъашта юкъера дохаргдоаца вежарий доттагІал!

Хоастам хилба Советски Союза Коммунистически партена!

СССП ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ | СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ | СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ.

СССР оборона Министра

ПРИКАЗ

1961 шера 9 май | № 90 | г. Москва

Новкъостий салтий, матросаш, сержанташ, старшинаш!

Новкъостий офицераш, инаралаш, адмиралаш!

Тахан советски халкъои цун ТІема Низашеи белгалдоаккх гитлеровски Германи эша а яь исторически котало яккха ялхайтта шу даьнна хилар.

Немций фашистски захватчикашта духьал лоаттабаьча къовсама ерригa хало чакх а яьккхар, моастагІа вохавеш кертера лоархІам болаш а хилар Советски Союз. ДІаьхен Сийлахь-боккха тІом лаьттача шерашка вай халкъо даь турпала гІулакх къахьегамхой ираз бахьан, коммунизм йизза когьялара тІехьа лоаттабеча къовсама сий дола кІамаш ДІаяздеча летописа дошо оагІув а хинна цІакха довргдоацаш юкъетІоргца.

Коталон Ди даькъала а дувц, моаршал а хоатт аз Советски Эскараи Форда-ТІема Флотаи юкъе мел волчунга, ДІаьхен Сийлахь-боккхача тІема юкъе дакъа лоацаш мел хиннарашка.

Аз приказ лу:

ТАХАН, 9 мая, вай ДІаьхен столице—Москве, союзни республикай столицашка, турпала городашка: Ленинграде, Сталинграде, Севастополе, Одессе залпагІа тІкъозза йоккхий топаш тохаш салют дала.

Даькъала хилда советски халкъи цун денал дола ТІема Низаш!

Даькъала хийла дукха еза Советски правительство!

Сийле хийла ерригa вай коталонаш яхар вІашгІехьдоаккхача а уж яха вай дог ураоттадеча а Советски Союза Коммунистически парте!

СССР оборона Министр Советски Союза маршал

Р. МАЛИНОВСКИЙ.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета VIII сесси

8 мая Грозне Лермонтова цІерахча театре Нохч-ГІалгІай АССР шозлагІа хержача Лакхехьарча Совета VIII-гІа сесси хилар.

Лакхехьарча Совето могайир 5 марта 1961 шера № 8 йолча Сталински хоржамий округо хержача Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета депутата А. А. Похвищева полномочеш чІоагІъярах йола мандатни комиссе яь доклад.

Сессе дийцар укх тайпара дешаш:

1. ССКП ЦК январски Пленума решенешцеи ССКП XXIII съезда кийчо ярцеи дувзаденна дола культпросветучрежденей декхараш.

2. Нохч-ГІалгІай АССР-е Іалам лорадар.

3. Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме кувцамаш хилар.

Хьалхарча дешах доклад йир Нохч-ГІалгІай АССР культура министра депутата В. А. Татаева. Содоклад йир Лакхехьарча Совета кхалкъа образованеи культураи гІулакхашта йолча массазарча комиссе председателе депутата Б. Г. Габисова. ШоллагІча дешах доклад йир Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председателе депутата И. А. Алмазова.

Докладаш йистеьаннначул тІехьагІа къамаьлаш дир депутаташа Р. И. Умаевас, С. А. Арсанова, Е. Б. Ушурмаевас, У. Д. Гунова, Е. С. Авиловас, М. И. Радченко, К. А. Асаева, С. Б. Мизаева, А. Р. Бузуртанова, А. А. Похвищева, Н. З. Качлишвиле, А. М. Слюсарева, Х. А. Торнева, Т. Г. Семеновас, хина боахама управленеи начальника И. Н. Старчака, Карталински районерча Курдюковски станица Совета председателе А. Г. Картышовас, республикански санэпидстанце керттерча доро В. С. Плисса.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета депутаташ А. И. Шепелеви В. В. Голубовскийн республикера ДІабахар бахьан долаш Лакхехьарча Совета Президиума членаллара мукъадовлийта тхо, аьнна цар даь дехар кхоачашдир Лакхехьарча Совето. Президиума членалла хержар Грозненски городской Совета исполкома председатель депутат А. А. Похвищев, Старогрозненски бурув деттача контора буровой мастер депутат А. А. Гунько.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла № 39 йолча Чернышевски хоржамий округе хержа хиннача А. И. Шепелевеи № 107 йолча Автурински хоржамий округе хержа хиннача Я. В. Андреевеи дехарах а уж республикера ДІабахар бахьан долаш а Лакхехьарча Совето депутатий бокъонех мукъабалийтар уж.

Дийцача дешаех Лакхехьарча Совето соцамаш дир.

ТІайоагІача номер тІа оаха кепа тохаргья кессе отчет.

МАССАЗА А ДАЬХЕН СИЙ ДОАХАШ

* * * * * * * * *

ТІемахой хиннараш—коммунистически къахьегама ударникаш

Сийлахь-боккха Даьхен тІом болча шерашка дукха халонаш пейра артиллериста Петр Николаевича Пригорнева. ТІом болабелча денз из йистебаллалца Ленинграда обороне хилар из ший подразделенеца.

ТІом беш чакхвалнар Прибалтике гІолла, гитлеровцашкара юха яьхай Балтийски островаш. Даьхено чІоагІа мах бир цу салтечун тІема дикача гІулакхий. Дукьха орденаш медалаш еннай цунна.

ТІом йистебаьнначул тІехьагІа Петр Николаевич «Красный молот» яхача заводе балха вера. Цунна дукха езаелар модельщика профессиональ. Цудухьа модельни цехе балха а этта ІадоладІир цо ший машарера вахар. Балха тІехь цо дика толамаш дахар, керда дар Іомаде, из ІадоаржаждеІертар, новкъосташтА цо гІо дар бахьан долаш заводе хьалхарбарех коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цІи елар цунна.

Уьх шера моттигерча Советий хоржамаш долча хана цунца болх беш болча новкъосташа Ленински райсовета депутата кандидаталла хьожавир из, хІаьта хІанз райсовета депутат ва. Уьх денношка цхьаьккха а цун дог тІоздоаккхаш гІулакх нийсденнад Петр Николаевича. № 13 йолча школа пионерски дружино, ший тІема гІулакхаш а заводе ше беча балхах лаьца а цо къамаьл даьчул тІехьагІа, сийлен пионер яха цІи а елар, дружина совета членалла а херж ар из.

* * *

Сийлахь-боккха Даьхен тІом хилалехьа хьалхагІа «Красный молот» яхача заводе дика къахьегарах «За доблестный труд» яха медаль еннаяр Георгий Сергеевич Гайворонскена. Заводе дика къахьегаш хинна болхло тІемахо хилча а шийгара хьоькхам луш хилар. Даьхе бахьан долаш баьча тІемах тайп-тайпара барХІ правительственни совгІат деннад цунна. ХІаьта теххьара цунна енна орден тІом ІадабьнначуІ тІехьагІа итт шу даьлча, 1955 шера, тІемахо хиннна Георгий Сергеевич заводе къахьегаш волча хана а еннай цунна.

Ростов, Харьков, Киев яхараш санна йола йоккхий городаш моастагІчунгара оохахьайоахаш хиннача тІема операцешца дакъа лоацаш хиннав парашютист-десантник. ЦІи хезза волча Ковпака отрядацара партизанаш болча Карпате Іо а весса, Ковпака приказ кхоачашдеш хиннав из.

ХІанз нов. Гайворонский дика модельщик, балха хьалха латтар, рационализатор, коммунистически къахьегама ударник ва.

* * *

Дика дакъа лаьцад моастагІ вохавеш вай Даьхе бахьан лоаттабаьча тІем тІа танкиста Алексей Прохорович Левчука. Къаьстта дика дагабоагІа цунна Голубая яха цивизи йохаеш баь тІом.

— Ялх минота йохайир из, — яхаш дувц Алексей Прохоровича.

МоастагІ вохаваь валлалца, тІом йистебаллалца бера топ Іойилланзар слесара Левчука. ТІом болча хана дукхха дика гІулакхаш карахдийннад цунна.

ХІанз цхьан хана тІемахо хиннна Алексей Прохорович съезда хьалхарча къахьегама вахте а этта болх беш ва. Коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цІи еннай цунна.

К. ТИМОФЕЕВ.

Советски Эскаре ше волча лоацца-ча хана дувла герз дика Іомадаь, боевой а политически а кийчо йолаш, ший опыт дІа-юха йовзийташ, шийца Іомалуш болча салташта новкъостал деш хьавоагІа взвода групкомсорг вола Фабриков Николай.

Сурта тІа: комсомолец Н. Фабриков тактически занятеш йолча хана.

Г. ШИТОВА сурт.

ДИКА ТІЕМАХО

Хьежоргах топаш етташ занятеш яр. Къона тІемахо сихха ший тІема доазув хьа а лаьца «тІом бе» кийчвелар. Хьагучадувла даьлар хьежоргаш. ТІемахочун автомата тата даьлар, хьежоргаш цаІ шоллагІчоа тІехьа легаш йолегар. Из вар лохоча дегІара зІамига саг, рядовой Мудаев Хьусен.

— КІант ва Мудаев,— хоаставир командира, — дика етт Іа автомат.

Иштта дика чакхъовлар цун кхыйола тактически занятеш а. Кхыбарел сихагІа окоп яьккхе, ший degІ хьуладора цо, «Атаке гІо» аьнна «тІом» болча хана комзнда елча Мудаев массарел хьалха тІахьедар «моастагІчоа».

Комсомольски собрани йолча хана Мудаев вувцар шийна тІатилла гІулакх дика кхоачашдеш, дисциплина дика йоташ тІемахо ва яхаш. ХІаьта комсомольцаша подразделене спорта инструкторалла а хержар из. ЦхьоалагІча разряда спортсмен, бокса начлегчайшн дозалах Нохч-ГІалгІай республика чемпион ва Мудаев.

Дукха ха йоаццаш Къилбаседа-Кавказа тІема округе гІолла тха часта сий доакхаш спортивни яхье дакъа лоацаш хилар из. Йокхха опыт йолаш боксераш бар цунца лийтараш. Бакъда, ший мел йола говзал тІа а яхийта латаш хинна Хьусен котваьлар. Яхь чакхйоалаш ший дозалах округе гІолла шоллагІа моттиг яьккхар цо.

ХІанз Мудаев Хьусен дика опыт йолча тренерашца уьх шера аьхки хуттйолча Советски Союза тІема Низий спартакиадага кийчлуш ва.

Цу тайпара шийх доккхал а ца деш, тІадилла гІулакх дика чакх а доаккхаш, хІамаех дика сакхеташ болча тІемахоша дика леладу тІема а политически а кийчо ара гІулакх. Цу тайпарча наха йоаккх вай тІема Низий сийле, Советски Эскара тІема традицеш нийса лелаю, йоккха фийлал а йолаш вай Даьхе а горгаю.

Г. ШИТОВ,
капитан.

ТІема говзал Іомаеш

ТІемо мехка яь човнаш ерзаеш советски халкъ даьллача халача хана, 1948 шера цІен да а венна йисар Чахкиева Тамара. ДоккхагІчун 12—13 шу мара доацаш, диь бер дар цун. Уж кхаба, царна нийса кхетам бала а дешийта а дезар. Бакъда, енача гІайгІанои тІаэттача халонои йохаеш Тамара.

Ший низ кхо ца беш общественна пайдане къа а хьегаш ший бераш, советски заман кхетам луш, дешийташ хьалкхедир цо.

1959 шера дийнахь балха а воаллаш, сарахьа деша а ухаш Грозне юкъера школа дика йистеяькхар Чахкиев Мухьмада. Цу шера деша вахар из военни училище. Цига а иштта дика деш цо, чІоаггІа дисциплина йолаш а ва.

Дукха ха йоаццаш Мухьмад деша вагІача училищера ер тайпа каьхат дера Тамарега:

«Военни училища подразделене командоване баркал оал Хьона, Іа хьай воІ Мовлий Мухьмад дика кхетам луш хьалкхеварах. Из училища хьокхамера студент ва. Ший берриг низ тІабахийта дешар Іомадеш, дисциплина йолаш, къахьегам безаш, лархІа а воагІаш курсанташа лоархІаш а сий деш а ва из.

Тхо теш, дІахо йодача хана а Хьа воІа Мухьмада Даьхенна хьалхашкара ший военни декхар дика кхоачашдергхиларах».

— Дика кхетам а луш се кхеваь Даьхе, советски наьха ираз дола вахар, цар машаре къахьегам лорабарал дезагІа цхьаккха а хІама хетац сона,— йоах Чахкиев Мухьмада.

Ч. ЮСУПОВ.

Из ди дицлургдац

Дагадоагіа сона... ЧІоагіа гІадбахабар соца цхьан Бобруйскерча тІема госпитале ихка Сийлахь-боккхача Даьхен тІем тІа дакъа лоацаш хинна салтийн эпсараш. Из дар 1945-ча шера 9-ча мая. Шоайла кхааш доахаш, цхьанне шоллагІвар мархІа вехкаш бар госпитале мел хиннараш цу дийнахьа. Из тамаш а яцар. Бокъонца оакхарий мукъах бийрза фашисташ бохабаь дІабаьха ди дар из. Со воалаваьвар цу госпитале цхьан чІоагІа тІом хиннача моттиг човнаш а хинна.

ХІанзчул 16—20 шу хьалха хинна хІамаш дагаух коталон Дийнахьа. Цу коталонга бода никъ аз дІаболабир фашисташ Советски Союзах летача эггара хьалхарча дийнахьа денз, ТІом хулача хана Малбузехьара Брест яхача города гаьна воацаш вай доазон йисте из лорадеш вар со. Дукха халонаш ла йийзар са а са новкъосташ а цу дИъ шера. ТІема юхьанца цхьацца баьлана а нийслуш тІехьашка диннача вай советски эскараша шоай низаш бокъонца кхота а даь, йоккха наступленеш йир. Цу юкъе дакъа лоацаш дар со хинна тІема доакъош а.

Из дар 1944-ча шера біаьсти города Ковела гаьна доаццаш, Стохот яхача хи йисте. Со цу хана майора чин а долаш батальона командир вар. Тха батальона задани елар, командоване, Іалаьмате сиха Стохот яхача хих тІех а даьнна вокх оагІорахьа моттигаш хьа а лийца, цига дІачІоагІдала дезаш. Разведка дика яр тха.

Хьалхе а оаха белгалйир фашистий чІоагІаленаш. Халача хьалашка тайп-тайпарча ЯІамвех (бекъех, ултех, ништта кхычох) хих тІий а тилла, цунах дехьабувла, болабелар тха салтий. ХІаьта хина вокх оагІорахьарча фашистий чІоагІаленашта тхоай мел долча герзий низ тІахийцар оаха, хьалхе а оттаяьча планах. Батальон хих дехьаяьлар. Цхьабараш хила гІолла бийлар, вожаш—цхьа бахьан тиллача тІий тІа гІолла. Кхы ха а ца йовеш хина йистера лелхабаь тІехьашка баьхар оаха немций. Цхьабакъда, тха кхоачаш дІачІоагІдала а тхоай герз бокъонца вІаштІехьдаккха а кхийнадацар фашисташа тхо хила юха чукховса дагахь атака яьча хана. Советски салташта дика ховра шоаш сендухьа летт. Цхьанне санна берриганеша а сихха оборона а лаьца, фашисташта етта доладелар тхо.

Цигара цхьа шовзткъе итт километр яр Ковель яха город. Цу городе кхаччалца лелхабаь бигар тха батальоно немций. ХІаьта дукха боа а бир плен а кхийлар. Из операци дика чакхъяккхарах дукха совгІаташ тийлар Лакхехьарча Главнокомандоване батальонерча салташтен эпсараштен. Сона а елар ЦІеча байракха орден.

Цу тайпара операцеш дукха а йир батальоно.

Вайна тІом эшац. Бахача наьха вахар тоаделга, вай мехка экономика, культура дегІайоалаелга да хІанз партен Советски правительствани хьалхленца советски халкъо дер. Цхьабакъда, советски халкъ цІаккха а диц-м лурдац вай мохк кхы а чІоагІбе безилгах.

С. ПЛИЕВ,
запаса подполковник,
Нохч-ГІалгІай АССР ДОСААФ председатель.

ГІалгІай хьалхара летчик

Сийлахь-боккха Даьхен тІом лаьттача шерашка дерригача советски халкъаца цхьана немецко-фашистски захватчикех лийтар Нохч-ГІалгІайчен эзараш бола къонгаш мехкарийн. Царех бІаьш барашта орденаш медалаш тийннай, 22 сага Советски Союза Турпал яха сий дола цІи еннай вай социалистически Даьхен сийн лоІами бахьан долаш майра латарах. Цу тІем тІа дакъа лоацаш хиннаб цуккха кадрови эпсараш. Царех ва 1923 шера денз Советски Эскаре гІулакх деш хинна майра пилот Ахриев Рашид-Бек а. ГІулакх дика дарах дукккхаза а грамоташ, наьккха тІа йоаккхаю майдилгаш, премеш тийннай цунна.

1925 шера а тІехьа, Ахриев Рашид-Бек «ЦІе Таджикистан» яха граждански самолет лехкаш волча хана, Таджикски республика Революционни комитето дикагІа волча летчикех из хиларах дукккхаза а белгалваьхар. Дукха леладаьд цо «Хьинар долаш а цІена а болх барах нов. Ахриева» аьнна тІагІолла даь йоазув а долаш хинна, шийна совгІата денна дошо сахьат. «Добролет» яхача общества Средне-Азиатски отделене цу шера еннай цунна грамотен наьккха тІа йоаллаю майдилги. Уж совгІаташ деннад цунна Средни Азе фецара флот вІашагІйоллача цо ший доккха денал тучадаккхарах. Уж тайпа совгІаташ тийннад Ахриева 1933, 1936, кхы тІехьадоагІача шерашка а.

ТІом хьовча хана Украински Граждански Фецарча Флота Харьковски авиазвенца пилотталла гІулакх деш хиннав Ахриев Рашид-Бек. ТІом болабеннача хана Къилбаседа Кавказа къаьсттача авиагрупп хьожаву из. Цига цо лелаю бомбаш етта самолет.

1941 шера 30 июлера 20 сентябре кхаччалца яьккхача хана еннача аттестаде тІа яьдаьд: «Политическин моральнин гІулакхашта чІоагІа ва. Ше лехкаш йолча самолета оатхалаш дика йовз. Фица волаш а лаьтта волаш а дисциплина дика ія. Самолет лехкара гІулакх дика йов. Самолеташца фронта эшар тІакхухьаш хиннав, шийна дІадехка цекхараш сов дика кхоачашдаьд».

Даьхен дешаме воІ, майра пилот Ахриев, захватчикаш сов шийна гоама хиларах, ший самолетаца дукккхаза а лийннав къаьстта халача хьалашка декхараш кхоачашдеш. Къилбаседа Кавказа Къаьсттача Авиагрупп командоване Ленинградски фронте вахийта, цига дукккха доккхий а хала а декхараш кхоачашдаьд Ахриева.

1942 шера, доккха бешкокхамера тІема декхар кхоачашдеш волча хана, Ленинградски фронте майра валар хитар Ахриева. Цунца тІем тІа хиннача цун доттагІашта из дагавехача, дийца бала магаш Ахриева хинна ценал а къоначчал а. Цун сабаро, кьинаро, денало новкъостий деташ ураувттаданц.

И. ШОВХАЛАШВИЛИ,
Нохч-ГІалгІай историе, метта, литература института Іилман болхло.

Дерригача дунен исторически лоархІаме гІулакх

Дунен шоллагІа тІом хьахиннача, дуне карадерзаде гІаьрхой планаш увттаьча Берлине яхкайтта шу хьалха Германи йизза караярах йолча актана кулгаш яздир. Цунна кулгаш яздир 1945 шера 8 мая Карлсхорст яхача предместье.

ДоагІар хилар фашизмана. Дерригача дунен исторически котало а йоаккхаш йистебаьлар Европера тІом, советски халкъои цун ТІема Низашен кертера дакъа а лоацаш.

9 мая Коталон Ди да аьнна ІадкхайкадаьД. Цу хана денз хІара шера советски халкъои дикача дагара мел болча нахеи чІоагІа белгалдоаккх из фашистски Германи эшаеш йоккха котало яьккха ди шоай деза ціей санна.

* * *

Дерригача прогрессивни адамаша бакъдеш да германски фашизми цун союзникаш эшабеш керттера лоархІам болаш Советски Союз хилар, ІаьХта иштта цо лоаттабаь Даьхен сийлахь-боккха тІом дунен шоллагІча тІема эггара лоархІамегІа а кертера а дакъа хилар. Цхьабакъда историе буржуазни фальсификатораш фуннагІа даь дІабахача тІем тІа Советски Союза хинна лоархІам кІезигбе тІерт, социализма мехка коталонй бола дерригдунен исторически лоархІам ІотаІабе, дунен халкъашта юкъе цун даьнна сий кІезинде гІерт. Исторически факташа дизза карцду уж Іилманца доаца буржуазни фальсификатораша дувцараш. Цу деша дизза кхоачам болаш да дІабахача тІем тІа Советски Союзо даь политически гІулакхаш германски фашизма кертера низ Щеча Эскаро советско-германски фронте бохабаь хилари цагадохийтача а.

Ховш ма дий, Советски Союза уж политически гІулакхаш германски фашизма оагІонгахьара вай Даьхенна тІаэтта кхерам дІабаккхарах, цун тІема низаш дохадарах, фашистски лоала кІалхара Европа халкъаш мукъадахарах, фашизм йохаярах даь хилар. ТІема цу политически гІулакхий чулоацам латтар Советски Союза фашизмана цуьхьаг лоаттабеча къизача къовсаме вай политикана юкъе компромисси стратегеца хоадамбоаца гІулакхаш хила йиш ца хиларах. Советски Союзо лоаттабу тІемацара къовсам немций фашистски низ бизза бохабен германски фашистски паччахьалкхе дІаяккхен лоаттош бар. Советски Союза уж тІема нийсхоа политически гІулакхаш советски халкъа дег чурча хьашташа маяхара а кортамукъал езача дерригача халкъашта мадеззара а дар. ТІема уж политически гІулакхаш чакхдаха оарцагІа даьккха цар советски халкъ.

Кхыча тайпара дар США, Англе, Франце лоаттабаьча тІема политически гІулакхаш. Дунен шоллагІа тІом болабеннача юхьье Германена духьал тІом бе халкъа низ оарцагІа бакхара метта Польша дІа малаьцдинге а фашистски Германи Советски Союза духьал ерзае деннадар цу паччахьалкхенашта доал ду гІозараш. Ховш ма дий, дунен шоллагІа тІом латтача хана вІашн духьал латта Советски Союзи Германин низах йоха а яь, цунца тІом йистебаьнначул тІехьагІа американски английски империализм дунен тІа доал де йиш хуттйола хьал оттаде лерхІаш США-н Англен доал деш дола гІозараш хилар. Дика кхетадеш да тІема цу тайпарча политически гІулакхаша англо-американски тІема низаша лоаттабу къовсам хоадам боацаш мелеи боаржабеш хилар, къаьстта аьлча шоллагІа фронт хьаеллилга тІехьатетташ хилар. Цудухьа тІема цу политически гІулакхаша кертера влияни е йиш ящар дунен шоллагІа тІом латтара а из цхьан оагІорахьа лостабеш йистебаккхара а.

Германски фашизм эшаеш яьккхача дерригдунен исторически коталон гІулакха юкъе Советски Союзо кертера дакъа лаьца хилар латт фашистски Германе кертера низаш Африке е Малхбузерча Европе баьча тІем тІа а доацаш, советско-германски фронте дохадаь хиларах. Даьхен Сийлахь-боккха тІом лаьттача ерригача хана цу фронте дар фашистски Германе дерригача низех 60—70 процент низаш, цун сателлитий хиннараш доацаш. Беррига тІом лаьттача хана тІемаш хинна кертера моттиг яр советско-германски фронт. Даьхен Сийлахь-боккхача тІема гІулакх хиннаца Іеш, цунах тийша дар дунен берригача шоллагІча тІема гІулакх а. Укхаза, Къилбаседа Африке а доацаш, Москвена юхье эггара хьалха чІоагІа хІама кхийтар фашистски Германена, «тІоа сегача санна яьккха» тІом бе оттаяь гитлеровски план йохайир, тІом шортагІа бе безача а оттабеш.

Фашисташта духьаларча коалице аьтпув боалаш овлана тІара хийцар дунен шоллагІа тІом Сталинградеи Курскеи немций фашистски эскар эшадаро. Вайна халача хана, Малхбузерча Европе фашистски Германена духьал шоллагІа фронт йоацача, гитлеровцаша шоай беррига низ а средствеш а советско - германски фронтана тІаерзае йиш йолча хана хилар из. Европе шоллагІа фронт хьайийлар 1944 шера юкъе. ХьалхагІа хила йиш йола лоархІам хила йиш эшар цун цу хана, хІана аьлча массанена а дика ховш дар шоллагІа фронт ца хилча а, Советски Союзои цун ЩІеча Эскарои цу хана моастагІа эшаверг а халкъаш мукъадахарах дола ший декхар кхоачашдерг а хилар. Союзникаш Малхбузерча Европе кхачаро эшайир Германи яха хьабар бакъде тІерга американски контрадмирал С. Морисон санна болча буржуазни тІема историкаша дувцар харцхилар дика туш да.

ТІемай историена юкъе хІанзалца хьа хиннадац Даьхен Сийлахь-боккха тІема тІеххьарча шин шера тІа-тІа а лаьхлуш кадданза Советски ТІема Низаша даьраш санна тІемаш. Уж тІемаш дар бахьан долаш советско - германски фронте бокъонца боІаьшерашка яхарг а я.

* * *

Сийлахь-боккхача Даьхен тІем тІа вай котдаьлар из мел лаьттача хана тІема ерриг халонаш дика лайнача вай общественни строя ше дувцилла йоаццаш тІехьа хилар хьаьккхаццаь.

Вай котдаьлар болхлойн ахархойи чІоагІа цхьоагІо, халкъий доттагІал ларде а уллаш йола вай паччахьалкхен строй дунен тІа эггара чІоагІагІа а хьалха латта а строй хиларах.

Щаккха а эшадергдац,—яьхад В. И. Ленина, — дукхагІа болча болхлоштен ахархоштен шоаш лорадер шоай, Советски Іаьдал — къахьегамхой Іаьдал долга хайна, ходенна, бІаргадайна халкъ...» (Соч., т. 29, оагІув 292). Иштта бакъдир вахаро сийлахь-боккхача Ленина шийна хьалххагІе туш вай социалистически зама йолалуча юхьье а денз белгалдаьккхар.

Вай коцдаьлар капиталистически мехкий эскарел овлангара эргаш долча вай Щеча Эскара, керда тайпах долча эскара, социалистически паччахьалкхен эскара Іаьлаьмате дика пІулакхаш боккхача низаца цІаьккха а цу тІем тІа гучадаларах а.

Цхьабакъда, Советски паччахьалкхен низи денали дуьхьувла кертера хьаст а вай сийлахь-йоккха котало ялара керттера бахьан а Советски Союза Коммунистически парти я. Из яр из вай хьаькъалера а хьамсара а парти, советски халкъеи цун ТІема Низийи моастагІчунца лоаттабеча къовсаме дегаш урауттадаьри уж оарцагІдаьхари. марксизма-ленинизма хьегамца хьалхле а лелаеш, немецко-фашистски эскараш дохадар а фашизм хІалакъяр а, Советски паччахьалкхеи цун ТІема Низаши хадданза чІоагІдар, фашизмо тоІадаь даьхка Европера халкъаш кортамукъа дахар санна дола тІема хала декхараш толаме кхоачашдаьр. Іаьлаьмате боккха болх чакхбаьккхар Коммунистически парте ТІема Низаш чІоагІдеш а цар мугІарашка йий лоархІам лаккбеш а, вай коталонца тІом йистебалар Іалашца йола йоккха тІема промышленность вІашагІйоллаш, мехка экономика тІема наька тІа йоаккхаш. Дукха низаш тІадахийтар парте фронте а тыле а наха юкъе беча идеологтически организаторски балха боарам лаккбара.

Арахьарча политика даькъе тІом лаьттача шерашка парте толаме къовсам лоаттабир Европера гитлеровций «керда порядок» йохаяр а кортамукъа даьхача халкъашта шоай лоІамера къаман паччахьалкхенаш яхкара ионкъостал дар а духьа. Вай парте из тайпа арахьара политика советски халкъои церригача дунен тІарча къахьегамхошеи йизза хьалло аш яр. Беррига тІом чакхбаттлаца марксизма-ленинизма байракха кІал кхотаенна, чІоагІа цхьоагІо йола организаци а йолаш болх дІабихьар вай парте.

* * *

Фашизм эша а яь, дерригдунен-исторически лоархІамера котало яьккха ди вай мехко белгалдоаккх Іалаьмате йоккха воахІ шера план хана ханал хьалха кхоачашъе гІертача советски халкъ патриотически хьинар ца хиннача тайпара чІоагІа айенна долча хьалашка. Промышленносте, юрта боахаме, транспорте — массанахьа а укх шера октябрь бетта хуттйолча вай парте XXII-гІча съезда боагІачча тайпара ваккъ баха кий - луш, доккхагІа дола социалистически декхараш тІаийдеш ба вай мехка къахьегамхой. Ший планаш кхоачаш а еш, хадданза урагІйодаш латт вай промышленность. Англе, Франце, Малхбузен Германе цхьана арахецачул дуьхьагІа промышленни продукци арахец Советски Союзо хІанз. Дикка йоккхий толамаш даьхад вай юрта боахамо. Цхьабакъда, хІанз а сихха детІаухаш йолча социалистически промышленностал а тІа-тІа дуьхьагІа наха дІадехарел а тІехьа латт из. Іаьлаьмате доккхий толамаш даьхад вай мехка Іилман промышленнин прогресса даькъе. Из къаьстта бакъду, дунен историе чухь эггара хьалха саг тІа а волаш «Восток» яха кема-спутник космосе дахийтаро. ХІаьта из хьалхара космонавт вар вай советски саг, Советски Союза Турпал Юрий Алексеевич Гагарин.

Капиталистически социалистически шин социальни системана юкъе латтача машара яхье социализм дегІаухаш я. хІаьта чурча вІашдуьхьаленаша вІашагІйоаккхаш лалта капитализм тІехьашка йодаш латт. Дунен капиталистически экономика торо яц керда йоккхий кризисаш юхакъовла. Капиталистически мехкашка дІахо а чІоагІлуш латт миллионаш бола къахьегамхой къийбеш а дуьхьагІа болча ахархой вахар дохадеш а йола процесс. Цу хьалашта кІалхарбаргбола никъ лерхІ империалистически монополеща шоашта чІоагІа пайда боалаш долча тІемех. ТІом сецачул тІехьагІарча шерашка США керте латтача империалисташа тІемаш даьд е тІемаш ду Индокитае, Индонезе, Корее, Малайе, Кене, Гватемале, Египте, Алжире, Омане, Йемене, Конго, хІаьта дукха ха йоацаш цар зуламе тІема интервенци йир ший іоІаме йолча революционни Кубана духьала. Цунца цхьана цар сацийтац Советски Союзаи социалистически лагера мехкаштеи духьала тІом хьоабар духьа еш йола кийчо.

Цхьабакъда, тІом хилари ца хилари шоашта хеттача тайпара хІанз къоастаде йиш яц империалистически монополешка, хІана аьлча тІемашта духьала хІанзарча хьалашка къовсам лоаттабу низ бола Советски Союзи еррига социалистически лагерьи, дунен халкъашта юкъера боьхлой класса а цун денал дола авангард — коммунистически болхлойн партеш а, машар безаш йола Азе, Африка, Латински Америка паччахьалкхенаш, нейтральни мехкаш, халкъа-кортамукъапен болами дерригдунен машар бахьан долаш къовсам лоаттабериЙ болами санна дотча доккхийча а дика вІашатІехьдаьннача а низаша. ТІемеи машареи хьакъехьара дош хьалхле Советски Союзага йолча хІанзарча дунен политика керттера проблема а хинна дІаэттад. Капиталистически мехкашца шоаш гІулакхаш леладеча хана Советски паччахьалкхенои социалистически лагера мехкашеи чІоагІа а ший арГІах а чакхйоах капиталистически социалистически шин система машаре яхара йола ленински принцип. Из ленински принцип социалистически лагера паччахьалкхений арахьарча политика кард а прогрессивни мелдолча адамашта махеттара а я.

Цхьабакъда, Советски паччахьалкхени социалистически лагера мехкийн машар безаш йотча цу политикана чІоагІа духьаленаш кул кертерча капиталистически мехкий доал деча гІозарашкахьара. Цудухьа Коммунистически парте хьалхагІа санна чІоагІа тІагІертта лораду советски халкъаш машар безача мехкий вож халкъаши цу гІулакхашца зем боацаш а бе-башка доацаш а уж ца хилийта. ХІанзарча хьалашка машара гІулакхо дІадех герз бе а доаллаш из лорабара хадданза кийча кулга.

* * *

Машар Іалашбари чІоагІбари Іалаьмате чІоагІа дезаш ловшн да лаьттан тІа мел даха халкъаш. ЦІаккха а хуттбоацаш тІом дІабаккхар дезар царна. Цхьабакъда, империализм йолаш йолча хана, агрессивни тІемаш хилара бола овла бус. Из цІаькха а дицдалийта мегарцдац, къаьстта а Советски Союза халкъаша.

Цун лоархІам а беш, Коммунистически партеи Советски правительствани вай мехка шерра коммунизм хьалье йолаярца цхьана цун оборонни низ хадданза чІоагІ а бу, вай сийлахь-йоккха Даьхеи цун ТІема Низаши моллагІча агрессоро тІадена дов юхатохара даим кийча килийтара йиш мел яр а ду. Вай партеи правительстваи хадданза йоаккхо яр бахьан долаш хІанзарча тІема духьала отталургдолаш да Советски Союза ТІема Низаш. Фашизм эша а яь, сийлахь-йоккха котало вай яьккхача дийнахьа хиннначарна вІалла тара а даш таханвай ТІема Низаш. ХІанз уж кийчдаьд эггара тІехьагІа арадаьннача герзаца а дикагІа йолча тІема техникаца а.

Коммунистически партенеи цун ленински Центральни Комитетаи гонахьа айхха кхоталенна цола вай ТІема Низаш кийча да вай сийлахь-йоккха социалистически Даьхе лорая-ра шоай патриотически интернационалнии декхар хьашт долчча хана кхоачашде.

В. КУРАСОВ,
арме инарал.

СЕРДАЛО
2-гІа оагІ, 11 май, 1961 шу.

Къовсам лоаттабе общественна духьаларча наькъаца баха гІертарашца. ДІАДАХА ТІЕХЬАДИСА ГІУЛАКХАШ!

☆☆☆ ☆☆☆ ☆☆☆ ☆☆☆ ☆☆☆

Коммунистически кхетамца хьалкхеве саг

Массехк бІаь саг вар дукха ха йоаццаш МагІалбика зонерча СоагІапче яхача юрта хиннача сходе. Кхаь а Ачалкхера, кердача Редантера, Долакоара, Советскера нах бар цига гулбенна хиннараш.

Цига дийцар дІаяхача замах юхедиса во гІулакхаши зуламаш дІадахара, беррига болх бе могаргдола нах общественна пайданерча къахьегама юкъеозара, тунеядцашца къовсам лоаттабара дешаш.

Цу хьакъехьа доклад йир «Ингушский» совхоза партбюро секретара нов. Ш. Умарова.

Укх шера октябрь бетта вай мехка вахаре бокыхача лоархІаме йола ССКП XXII съезд гучъярах а ДІахо юрта боахам дегІабоалабарах а долча Центральни Комитета январски Пленума социамаша Іалаьмате чІоагІа политически къахьегамеи хьинар айдаь а парте съезда кердача производственни толамашца накъа баха лерхІаш а ба «Ингушский» совхоза къахьегамхой, йоах докладчико.

Доккхий цекхараш тІаийцад семилетка кхоалагІча шера совхоза болхлоша. 3500 гектара тІа хьажкІаш ДІае, хІара гектара тІара 45 центнер фуалъяьха хьажкІаш чуя, устагІанна тІера 2,7 килограмм тха дакхха, паччахьалкхента 1961 шера 3100 центнер дулхи 1500 тонн шурен йохка лаьрхІад цар укх шера. XXII съезда сийна шерра социалистически яхь а йоаржаяь хІанз уж лекхараш кхоачашдеш я тха коллектив.

Совхоза болхлой а цунна чуйоагІача юрташка баха цуккха а дукхагІа бола нах а хьаьнала къахьегаш а дукха езача ДІаьхенна дукхагІа ялат, дулх, шура, кхыйола юрта боахама продукташ яха гІерташ а боахк. Дукха ба совхозе хІара денна шоай нормаш тІехкхоачашъеш а наха хьокхам луш лика балхаш деш а бола болхлой.

50 гектара тІа ДІайийна хьажкІаш лелае а царех хІара гектара тІара фуалъяьхача хьажкІий 120 центнер чуя а дош деннад Бокова Маржана кулгалдеча звенос, хІаьта цун болхлой хІанз кхашка хьинаре къахьегаш а ба. Толамца ший дош кхоачашдеш йоалл хІара Іаттагара 3500 килограмм шура яккха декхар тІаийца совхоза хьалха латта доярка Галаева Зина а.

Цхьабакъда, беррига болхлой бад совхозе ишшта дика балхаш деш а къахьегама дисциплина лакха лоаттаеш а. Дикка нах ба вай совхозе а цун кхоалагІча отделене а къахьега могаргдолаш боллашехь а болх а ца беш, фуннагІа даь а шоай боахамаш тоаде гІерташ хьувзаш. Царна кІаттІа а кхеташ шоаш леладеш дола гІулакхаш законах ца хиларахи ужаш хьаьнала къахьегача наха новкъа хиларахи. Фу нах ба цу тайпара гІулакхаш леладераш? Уж ба къаьнарча замах юхедиса во тІулакхаш доахкаш а къахьегамхошта, къаьстта кхувш раьза боацарашка ала деза: тхонз юкъе моттиг яц шоана.

Къаьстта лира къовсам лоаттабе беза вай «болх ца бечо, хІама даац», яхаш дола социализма керттера закон телхадеча тунеядцашта духьал. Беррига къахьегамхой хила беза цу къовсаме дакъа лоацаш.

Семилетка кхоалагІча шера совхоза къахьегамхошта хьалхашка латта декхараш доккхийн бехктохкамеи хилар белгал а даькхха доклад йистейоалаш, йоах нов. Умарова: шоашта хьалхашка латта декхараш кхоачаш а дуттурца вай совхоза къахьегамхошта. ССКП XXII съезда сийленца накъа баха вІаштІехьа а дарггда, нагахьа санна еррига коллектив оарцагІ а яьнна хьинаре бІаьстан балхаш чакх а доахе, укх шера ДІайийна еррига культураш бокъонца хьувкъяра де мел дезар а дойя.

Доклад йистеяьлча дуккхача наха къамаьлаш цир сходе.

КЪОВСАМ ЛОАТТАБЕ ЗУЛАМХОШЦА

Матиев ЯрагІе къамаьлацара (СоагІапчарча юрта Совета председатель)

Зуламаш дІа ца далара керттера бахьан да зулам даь саг къайла вахьа гІерташ, цун гадоахаш, из бехказа вакхха гІерташ вайна юкъе нах хиларн цу нахаца вай къовсам ца лоаттабари. Иззамо во ца саго зулам даьхга ховшше а хьаала ца тигар: аз оалачул са лоалахочо алда из, яхаш вагІар.

Харцахьа лелача сагага, харцахьа лел хьо, ца оалаш дукха нах ба. Масала, Мецова Бахьауддина ший йиІиг деша а ца йохийташ цІагІа социйича цунах бехк боаккхаш бацар цхьабола нах. Булгучева Баматгире говр кІина юкъе яжийтац аьнна хьхочох летача, цунга хІама ала ца лоархІабеш а бар цхьабола нах. Уж гІулакхаш юкъера ДІа а даьха бокъонца къовсам лоаттабе беза вай зуламхошта духьал.

ХАРЦАХЬАРА ГІУЛАНХАШ СОЦАДЕ ДЕЗАРАШ БАХА НАХ БА

Картоев Ахьмада къамаьлацара

ХІана дІадалац вайна юкъера мехкарий удабар, дукха истий кхувлар мо дола яхача замах юхедиса во гІулакхаш? Уж дІадалац цу тайпара дола во хІама даьча сага вай новкъостал дундаь, цунга вай Іа даьр во гІулакх да ца оаландаь. Саг вийнача сагага а алац вай хІама. Цхьацца бахьанаш а доахаш из бехказа вакхха гІерт.

Ялат лочкъо, доахан дига вахача сага хаьхо духьал ваьлча цунна цІи тох. Нагахь санна цІи техар гучаваьлча, из тоам баькхе вут Іаьдалга дІа а ца луш.

ХІара зулам даь саг Іаьдалга дІавала веза, кхелаш сецца юкъера дІаяха еза. Из да зуламаш соцадара агГара хьалха де дезар.

БОЛХ ЦА БЕЧО, ХІАМА ДААЦ

Келигов Уматгире къамаьлацара (3-ча отделене трактористе)

Бакъда, вайна юкъе зуламаш деш бола нах хилар. Цхьабакъда, вай ираза, дукха бац уж.

Еррига юрта а эхь тІадахьаш доккха зулам дар ший нана ерах суда яь хІанз Сибарегі а волча са даьвеший воІа даьр. Зуламаш деш а во лелаш а бола нах кхы а ба вайна юкъе, хІаьта уж ца бовзаш саг а вац. Дер дайнараш къахьега ца ловш бараш, тунеядцаш — уж ма бий зулам, базар яь а, хулиганство, кхыдола во гІулакхаш леладераш. Во гІулакхаш дІадоахалургда массавола саг вай общественна пайданарча къахьегама юкъеозе. «Болх ца бечо, хІама даац» яха социализма закон вай чакхдоаккхе.

ДІАДАХА ТІЕХЬАДИСА ГІУЛАКХАШ

Эскиева Хоасбота къамаьлацара (Долакоа)

Советски Іандал доаккхача хана хІаьтта кхийна хинна капирхой къабеннаб вайна хІанз, керда тІехье хьалкхийнай. Дукхха а хІамаш хувцаденнад цу хана ценз. Хувцабеннаб нах а. Дукхагіа бола нах керда, хІанзарча заман уйла йолаш, во гІулакхаш дІадаьнна ба.

Цхьабакъда, укх 43 шера партеи Советски Іаьдалон вай кхетаде а вайна хьаькъал дала а гІерташ хаддаьнза къахьийта дале а, хІанз а цІенбенна дІабаьннабац вайна юкъера во уйлаш йола, тІехьадиса гІулакхаш доалка, зуламаш цу нах.

Вай декхар да цу нахаца мамонга къовсам лоаттабар. Из къовсам хабарах лоаттабарах тоъам болаш бац. МоллагІвале а харцахьа лелачунга хьо харцахьа лел, из оаха могийтаргдац хьона, оалаш лоатто беза цу нахацара къовсам.

Къоалаш деча, нах боабеча, мехкарий удабеча, кхы зуламаш деча наха вай воаш духьала ца доале милицеген прокурорагеи кІама дулургдац. Къаьстта вай, доккхий нах, ца ДІаяхача замах юхедиса во гІулакхаш дІадахара озрцагІдала дезараш.

ВІалла а мегаргдоацаш гІулакх да, кхел ю оаха, яхаш, йоІ йодаяьр, хІама лочкъацаьр Іаьдалга дІа ца волийташ, тоамаш делга. Бокъонца лаьрхІача харцахьа лелача сага, зулам деча сага новкъостал дар, из къайла вахьа гІертар да кхелахоша лелацер. Цудухьа зуламаш деча наьха гІончаш стархІа а беза царех.

Оаха Іаьдалгара дех зулам деш бола нах кхъера дІабахара тхоашта новкъостал дар.

КЕРТТЕРАДАР ХЬАЬНАЛА КЪАХЬЕГАР ДА

Картоев Іовдарха къамаьлацара (Советски яха юрт)

Хаьнала къахьегар, Советски Іаьдалю оттадьча законий сийдар — из да советски сагах юахкача дикача гІулакхашта юкъе керттерадар. Болх а ца беш зуламаш а деш лелача наха советски ала йиш яц. Цар советски наьха сий доаду. Цудухьа харцахьа лелача нахаца къовсам лоаттабар вай декхар да.

МАССАНЕ ДЕКХАР ДА

Галаев Аьлмарзий къамаьлацара (СоагІапче)

Дукха керда хІамаш хиннад тІехьарча шерашка вай мехка. Шерагара шерга дегІайоагІаш латт вай промышленность, тоалуш латт юрта боахам, лакхлуш латт культура. Къаьстта доккхий хувцамаш хургда вай юрта СССП ЦК январски Пленума решенеш кхоачашйича.

Цхьабакъда, вай халкъо ДІахьоча наьхьа юстара латташ а вай мехка латта гІулакхаш кхета ца деш а ба вайна юкъера цхьабола нах. Уж ба совхоза балха юкъе цхьаккха дакъа а лоацаш, базар яь а хІама лочкъадаь а ший боахам тоабе гІерташ боаккха нах. Уж нах ба зуламаш дерзш а. Из воашта ховшше а вай хІама алад царга, цул совгІа цар лелалу йийча гІулакхаш къайла а кхуьхь.

Вай декхар да цу нахаца хаддаьнза къовсам лоаттабар, даьтта царна готдар, шоаш леладу бІеха гІулакхаш чекхдаргдоацилга царна дІахайтар.

Бера хана денз болх беш хьавоагІа со. Боккха сакъердам а цегагІоз а я сона болх. Къахьегалга советски сага керттера декхар да. Цудухьа цхьаккха саг а хила йиш яц болх ца беш.

Зулам къайла кхухьар зуламхо ва

Барахоев Іаддалвахи къамаьлацара (Долакоа)

Цамогаш хинна саг ханнахьа юрага вигача сихха верзаву, лазар гаьна ца даьлча дарба де хала хул. Иштта да зулам а. Нагахьа санна ший воІ, воша, кхы гаргара саг карцахьа ваьнналга махайнге а из Іаьдалга цІавелча, из тоалу, нагахь санна цо даь во кІама къайла а дихьа вайнаьха «Іаьдалах» кхелага а денна дІадерзадича кхы а де дог оттво кІама. Из дицдалийта йиш яц.

Са воІо зулам дир. Сайна из гуча мадаьллингехь аз дІа а вига прокурорага дІавелар из. Суд а яь дІавахийта ва из хІанз. Бакъахьа дир аз е харцахьа дир зулам даь сай воІ къайла а ца хьош Іаьдалга дІа а венна цунна суд йитар? Цхьаболча наха из кхыча тайпара кхетадойя а, аз нийса даь гІулакх лоархІцунах хІанз а. Нагахь санна аз цу сай воІа даь зулам къайладихьа хиннадаларе, цо тІехьагІа кхы а доккхагІа дола зулам дерздар, тІаккха из вайна саг вар. Цудухьа ях аз ший воІо, вошас, кхыча гаргарча саго даь зулам къайла дахьа гІерта саг зуламхочун гІонча а ва, хІаьта ший гаргарча наьха а берригача бахача наьха а моастагІа а ва. Эгтара хьалха коцабе беза ший тайпах бола зуламхой. Вайх хІаране из дойя, во гІулакхаш вайна юкъера ца Іадаргда.

Вай совхозе бахача БІарахой тайпах болча нахага во гІулакхаш ца леладайта аз сайна кхьаІалоац. Из де оаш массане а.

ДІаьлах тешаш а ламазаш деш а нах ба вайна юкъе. Дынах тешари ца тешари сага ший гІулакх да. Цхьабакъда, общественна пайдана бола болх ца бар, йиІигашка да цешийтар санна цола ДІаяхача замах юхедиса во гІулакхаш леладайта йиш яц цу нахага. ХІара совецски саг декхарийла ва къахьега а Советски Конституце шийна тІадежка кхыдола цекхарашш кхоачашце а.

ТІемца даькхад Советски Іаьдал

Умаров Махьмада къамаьлацара (партизан, пенсионер).

Тахан вай мохк йІаьхи а низ болаш а йола паччахьалкхе я. Массанена а сий-теш болхлойи ахархой мел къахьега дийзад вай Даьхе иштта тоаяь цІаоттаеш? Хан. Цхьацца бола нах ба Советски Іаьдал доккхаш мел тІемаш даьд, мел цІий Іодахийтад ца ховш. Дукхагібараш кагий нах ба уж. Цу наха хам бац хІанз вай халкъага кхаьчача партІатон. Из бакъахьа дац.

Вай мехко хьабена никъ бовзаш а из кхы а хозбара шоай низ ца кхобеш къахьегаш а хила беза беррига вай совхозера нах. 1918—1919 шерашка контрреволюцена духьал тІемаш даь цІе партизанаш санна воай низ ца кхобеш мохк тоабе гІерташ хила цеза вай тахан социализмагара коммунизмага долхача хана а.

Цамогаш хинна саг ханнахьа юрага вигача сихха верзаву, лазар гаьна ца даьлча дарба де хала хул. Иштта да зулам а. Нагахьа санна ший воІ, воша, кхы гаргара саг карцахьа ваьнналга махайнге а из Іаьдалга цІавелча, из тоалу, нагахь санна цо даь во кІама къайла а дихьа вайнаьха «Іаьдалах» кхелага а денна дІадерзадича кхы а де дог оттво кІама. Из дицдалийта йиш яц.

Са воІо зулам дир. Сайна из гуча мадаьллингехь аз дІа а вига прокурорага дІавелар из. Суд а яь дІавахийта ва из хІанз. Бакъахьа дир аз е харцахьа дир зулам даь сай воІ къайла а ца хьош Іаьдалга дІа а венна цунна суд йитар? Цхьаболча наха из кхыча тайпара кхетадойя а, аз нийса даь гІулакх лоархІцунах хІанз а. Нагахь санна аз цу сай воІа даь зулам къайладихьа хиннадаларе, цо тІехьагІа кхы а доккхагІа дола зулам дерздар, тІаккха из вайна саг вар. Цудухьа ях аз ший воІо, вошас, кхыча гаргарча саго даь зулам къайла дахьа гІерта саг зуламхочун гІонча а ва, хІаьта ший гаргарча наьха а берригача бахача наьха а моастагІа а ва. Эгтара хьалха коцабе беза ший тайпах бола зуламхой. Вайх хІаране из дойя, во гІулакхаш вайна юкъера ца Іадаргда.

Вай совхозе бахача БІарахой тайпах болча нахага во гІулакхаш ца леладайта аз сайна кхьаІалоац. Из де оаш массане а.

ДІаьлах тешаш а ламазаш деш а нах ба вайна юкъе. Дынах тешари ца тешари сага ший гІулакх да. Цхьабакъда, общественна пайдана бола болх ца бар, йиІигашка да цешийтар санна цола ДІаяхача замах юхедиса во гІулакхаш леладайта йиш яц цу нахага. ХІара совецски саг декхарийла ва къахьега а Советски Конституце шийна тІадежка кхыдола цекхарашш кхоачашце а.

ЧІОАГІДЕ ЛОАЛАХАРЧА КЪАМАШЦАРА ДОТТАГІАЛ

Мамилов Іисай къамаьлацара (Долакоа)

Дукха жъамаш дахаш моттиг я Къилбаседа Кавказ, дукхахача къамех бола нах бах вай республике а. Коммунизм хьатъеш ба уж берригаш а. Цудухьа мамотта къамашта юкъера доттагІал чІоагІде деза вай. Цхьацца болча, гІалгІай да тхо, яхаш болча воча наха зуламаш ду вай лоалахошта — кІиранштa, черсашта, иштта кхыбарашта. Уж харцахьа лелаш бола нах соцабе беза вай, лоалаха ялача хІирий а черсий а юртацца хоза гІулакх леладе деза, вІаши новкъостал де деза. Иштта мара чІоагІлургдац къамий доттагІал.

ооооооооооооооооооооооо

ХІАРА САГ КЪАХЬЕГА ДЕКХАРИЙЛА ВА

звеньевая Бокова Маржана къамаьлацара (СоагІапче)

ССКП XXII съезда сийленца накъа даха кийчлуш да советски халкъ. Сихдаь бІаьстан балхаш деш боахк вай совхоза болхлой а. Тха звенос дош деннад укх шера 50 гектара тІа ДІайийна хьажкІаш лелае а хІара гектара тІара 120 пунт ярийолаш уж хьувкъае а. Из декхар кхоачашдеш я хІанз тха звено.

Совхоза болхлой ишшта къахьегаш боахкача хана общественна пайдана бола болх а ца беш, паччахьалкхен а къахьегамхой а чотах шоай боахамаш тоаде гІерташ боахк вайна юкъера цхьацца болх нах. Уж нах ба харцахьа лелараш, зуламаш дераш, кхы во гІулакхаш леладераш.

Цу нахага вай цІенхаштта ала деза: е тхона нийсса хьал а ётте хьаьнала къахьега, е тхона юкъера ДІадовла. Шоай беррига низ ура а оттабаь семилетка кхоалагІча шера заданеш кхоачашъеш боаккача тха совхоза болхлошта юкъе тарлургбац болх бе ца ловш бола нах.

Къа ца хьегачарца къовсам лоаттабар массане декхар да.

Малача наха нийсса бокъонаш я кхалнаьха

Яндиева Нинай къамаьлацара (МагІалбика горкома кхалнаха юкъерча балха отдела заведующи).

Октябрьски революци кхилалехьа тІехьадиса, баьде къам дар гІалгІай дар. Юрташка школаш, больницаш, кхыйола наха эшаш йола учрежденеш ящар.

Культурни вахаре эшаш мел дола хІама деннад вайна Советски Іаьдало.

Школа, кино, клуб, библиотека, кхы мел дола хІамаш да вай. Цхьабакъда, вай цхьаццайола йиІигаш деша ягІац, кхалнах клубеи кинои ахац, книжкаш кІезига деш.

Кхалсаг ма йий кхувш йоагІача тІехьенна кхетам бала безар. Ший культура лоха хилча, фу кхетам бенна кхедергда цо ший бер. Цудухьа дийша а лакха культура йолаш а хила еза кхалсаг. Цун культура лакхъяр партийни организаце а ерригача общественноста а декхар да.

Кхалсага культура лакхъяра кІезига оарцагІдаьннад вай хІанз а. ХІаьта цхьаццабараш из баьдегІа мелхила дикагІа хеташ а ба. Цудухьа деце хІанад цхьаццаболча наха, кхыметтел коммунисташа а тІехьа, шоай истий, йижарий, мехкарий кино а клубе а ца ахийтар.

Вай кхалнаха юкъе беш бола болх леДара хилар гуш да цхьаццабола кхалнах мурдаш а хинна, зерате а ухаш, лелаш хиларах а.

ЦІенхаштта тоабе беза вай кхалнаха юкъера болх, цар бокъонаш телхаерашта духьал цахаддаш къовсам лоаттабе беза. Сецца ДІадаккха деза дукха истий кхувлар, урдош дахар, раьза боацача кхалнах маьре ахийтар, ужжамо кхыдола во гІулакхаш. Бокъонца ДІакхачийта еза кхалсагага Советски Іаьдало цунна енна йоккхий бокъонаш.

ооооооооооооооооооооооо

27-ча апреле хиннача СоагІапчарча бахархой схода

СОЦАМ

ЦІаккха ца хиннача тайпара къахьегама а политически а хьинар ай а денна, парте XXI съездеи ССКП ЦК январски Пленумеи соцамаш кхоачашдеш а шерра йоаржаяь коммунизм хьалъеш а доалл советски халкъ. Котъяьннача социализма мохк ба зггара хьалха космос хьайийлача Юрий Алексеевича Гагарина Даьхе.

Йоккхий я вай коталонаш. Из дика гу 1961-ча шера хьалхарча квартале мехка промышленносто баьча балха итогашка а юрта боахам дегІабарга а хьежача.

Цхьаццадола толамаш даьхад «Ингушский» совхоза отделенеша. Укх шера хьалхарчул дуккха дикагІа кийчо яь дІадоладаьд бІаьстан балхаш. Дукха ба вай совхозерча къахьегамхошта юкъе хьинаре къахьегаш бола нах. ЧІоагІа раьза болаш а сий деш а йоах совхоза болхлоша хьалха латтарий. Галаева Зинай, Бокова Маржана, Галаев Исраила, иштта кхыбарий цІераш. Нагалт хинна дола къаьнарча замах юхедиса зуламе гІулакхаш дІа а тесса, дерригача советски халкъаца цхьана иразе вахар хьалдеш ба уж.

Цхьабакъда, сходо белгалдоаких совхозе бахача наьха дукхагІа дола дакъа хьаьнала къахьегаш болча нахах латтилга а совхозера цхьабола нах къаьнарча законех баха гІерташ хилар а. Из да дукха истий кхувлар, кхалсага сий ца дар, цун бокъонаш телхаяр. Укхаза цІераш яьхай дукха истий кхийлача наьха, — сий довлда цар!

Из да кагирхошка, къаьстта йиІигашка ца дешийтар, уж школе, кино, художественни самодеятельноста кружокашка ца ахийтар. Укхаза цІераш яьхай цу тайпарча даьй-ноаной а. Зхь хилда царна ерригача сходе хьалхашка!

Из да вай совхозе общественна пайданарча къахьегама юкъе дакъа а ца лоацаш, ноалаши базараши а еш, наьха хьацарах баха гІерташ нах хилар. Цу жуккаргашта-тунеядцашта ДІаховлда вай обществе къа ца хьийгачо хІама ца дуалга!

Тайп-тайпарча сектаех бола дына фанатикаш-моллаш, мурдаш, мурдий тхьамадаш гІерт банъдолча вай вахарах харцдараш а дувцаш, атта хІамах тешаш бола баьде нах Іеха а беш, цар хьанъах бІаьхий хила. Мел духха зенаш даьннад дына гІулакхаш леладерашкара, мел духха харцахьара гІулакхаш даьд «шейхаш» да тхо яхача наха шоай харц хьехамца. ДІабаха уж берригаш а! — ях оаха тахан. Совхоза тоаденнача кхашка тІадаьнна оасар да уж нах, вай вахар кхы а тоадалара новкъарле ераш ба уж. Цудухьа СоагІапчарча бахархой сходо соца бу:

ХІара къахьега ха йолаш а къахьега могаргдолаш а вола саг денхарийла ва общественна пайданера болх бе. Коригов Баматгири моча хьаьнала къа ца хьегаш болча наха совхоза болхлошта йолча льготех пайда ийбергбоаца гІулакх оттаде деза, царгара сов бешамаш хьаяха еза, цар доалахьара доахан совхоза лаьтта дажийта йиш яц. Оаха ДІахойт болх ца беш йолча жуккаргашка, советски законий сий ца дераш хьаьнала къахьегача наха юкъе баха йиш ца хилар.

Оаха кхы леладергдоацаш дутт къаьнарча замах юхедиса сий доаца гІулакхаш: урдош доахалга, дукха истий кхувлилга, низах мехкарий удабелга, харц хІамаш леладерий га доахалга, кхалнахага юрта общественни вахаре дакъа ца лоацийталга, иштта кхыдараш. Лира къовсам лоаттабергба оаха цу тайпара гІулакхаш леладерашца. Сий доацаш лоархІ оаха уж гІулакхаш леладераш.

Оаха дех городской прокуратурагара дуиха истий кхийла бола Цокиев Хази, Коригов Баматгири, иштта кхыбараш уголовни бехктохкаме озар а цар дешаш укх юрта дувцар а.

Оаха къоабалду «зерата моттигаш» ДІакъовлара а зерате ухалга соцадара а хьакъехьа Веданеи Шаьлеи районашкарча къахьегамхой сходаша даь соцамаш. Оаха ДІакхайкаду, тхох цхьаккха саг цига зерате гІорг ца хилар.

Сходо бокъо лац Точиев Ахьмада, Коригова Іайшета, Цечоева Хьавас, иштта кхыбараша кулгал деш йолча дына секташта къайлагІа вІашагІьеттаяла, Іаьдалгара бокъо царга ца хиларца. Юкъера ДІадоакихаргда оаха наха зуламе дола дына гІулакхаш леладелга, дынах тешарашкара «сагІийна» ахчаши кхы хІамаши йоахалга, сага унахцІенона зене дола марха кхоабалга, мурдий секташта юкъе кагирхой увзалга, и. кх. дІ. Юкъера ДІадоаких оаха тайп-тайпара дола къовсаме гІулакхаш шарІийцеи кхелацеи къстаделга.

Нагалт кхайкаду оаха Цечоева Фуна йийнача ЦечоевгІар дезала, республикански прокурорага дехар а ду керда тохкам а баь цу бІехача гІулакхацара кхыбола доакъашхой уголовни бехктохкаме озара. Саг вийнарашта эггара лирагІа дола таІазар дар а дех оаха. Оаха ДІакхайкаду цу зуламхошта тхоайгахьара цхьаккха тайпа къахетам а гІо а хург ца хилар.

Шоай берашка ца дешийташ болча Медов Бахьауддина, Цуциев Ахьмада, иштта кхыбараша а доккха зе ду вай общественна. Оаха ДІакхайкаду юртарча дерригача деша ха йолаш долча бераша деша дезаш хилар. Дына гІулакхаш леладеш вола Дзейтов Юсапагара хьехархочун бокъо ДІаякхар а балха тІара мукъавалийтар а дех сходо горисполкомагара, хІана аьлча советски хьехархо яхача езача ціера сий доадеш воалл из.

СоагІапчарча юртахой сход кхайк района а республика а беррригача бахархошка: къаьнарча замах юхедисача дерригача наха зуламе долча дына гІулакхашца: урдох кхалнах бохкарца, пхьенаш лехарца, духха истий кхувларца, кхалсага сий доадарца, херцахьа лела нах къайла кхахьарца, иразе вахар кхоллара новкъарленаш ерашца эггара къизагІа бола къовсам лоттабара тІахьехаш.

ооооооооооооооооооооооо

СЕРДАЛО

3-гІа оагІ. 11 май, 1961 шу.

Шерра общественни вахара юкъеоза кхалнах

Мержоев Хьамада къамаьлацара (СоагІапче)

Дика да кхоалагІча отделене лаьтташ, шоай низ ца кхобеш къахьегаш ба цунхагІа бола болхлой а. Цудухьа шерра-шера дика хул кхоалагІча отделене ДІайийна еррига культураш а. Цхьабакъда, бокъонца оаха лора ца дар а лерттІа учет ца хилар а бахьан долаш юхкера итогаш еча хана кІезига хул тхона кара кхоача рузкъа. Иштта хилар ДІадахача шера.

Цудухьа эггара хьалха оаха де дезар кхаьчача хана а чуэцаш а ялат бокъонца лорадари цун учет бокъонца вІаштІехьъяккхари да.

ДІаяхача замах юхедисача зуламерча гІулакхех эггара вогІа дола цаІ да кхалнаьха бокъонаш телхаяр. Ховш да вай юрта шишша-кхоккха саг йолаш, яха раьза йоацача кхалсаг ДІалуш, урдош доахаш ужжамо дола кхы гІулакхаш леладеш моттигаш хинна хилар. Общественни вахара юкъе а кІезига дакъа лоац вай кхалнаха, кхалнахага лелалургдолча аттача балхашка маІанах болаш моттигаш а я.

Советски Іаьдал этта 43 шу даьннача хана хила йиш йолаш гІулакхаш дац уж. Вай массане а декхар да кхалнаьха бокъонаш телхаерашта духьал къовсам лоттабелген кхалнах общественни вахара юкъеозьлгеи. Массанахьа а тикашка, учетчикалла, кхыча царга лулургдолча аттача балхашка а ишшта кьалхле лелаеча балхашка а кхалнах бохийтилга вІаштІехьдаккха деза вай.

Сурта тІа: СоагІапча сходе вІашагІкхийтта нах.

Доазол дехьара

Н. С. Хрущева Ереване даьча къамаьлах доазол дехьа дувцараш

ВАШИНГТОН, 7 май. (ТАСС). Селхан Вашингтонерча сайрийнарча газеташа йоккха моттиг еннай Н. С. Хрущева Ереване даьча къамаьла.

«Стар» яхача газето хьалхарча оагIон тIа арабаьккхаб Н. С. Хрущева даьча къамаьла беррига чулоацам. «Стара» йоах, Кубана духьалара тIема интервенци харцъеш Н. С. Хрущева аьнна дешаш чОагIа тIоараш тохарца могадаьд пулбеннача наха.

«Хье а, нах а бахийта» — яхача дешашца кхайк Хрущев ВIашагIкхийттача Штаташка — йоах газето.

«Малхбузерча паччахьалкхеначa дIадаккха деза Лаосах шоай тIема плацдарм е тIеттилга», Советски правительство чОагIа кийчлуш я герз Іодиллара дешай хьакъехьа ВIашагIкхийттача Штаташца переговораш е, аьнна Н. С. Хрущева кхайкацаьр къаьстта белгалду газеташа.

НЬЮ-ЙОРК, 7 май. (ТАСС). «Нью-Йорк таймса» ший хьалхарча оагIон тIа гургIолча моттиге арабаьккхаб Н. С. Хрущева Ереване даьча къамаьлах бола хоам, керттера терко герз Іодиллара переговорашта тIа а йохийташ.

«Нью-Йорк геральд трибюн» яхача газето гургIолча моттиге арабаьккхаб корреспондента Листера Москвера байта хоам. Цу тIа а кертера моттиг дIалоад герз Іодиллара переговорех Н. С. Хрущева аьннаго.

«Нью-Йорк миррор» яхача газето «Хрущева Кубах шредложени оттаю» аьнна керте а яздаь, Ассошиэйтед Пресс яхача агентства Москвера бу хоам арабаьккхаб. «Нью-Йорк джорнэл американ» яхача газето яз хоам арабаьккхаб «Хрущева юха а Кастрона новкъостал дергда йоах США-ца доаттабеча къовсаме», аьнна керте а яздаь.

Ассошиэйтед Пресс яхача агентства Вашингтонера беча хоама тIа йоах, Н. С. Хрущева яьча замечаней текст Іомаьчул тIехьагIа мара цу хьакъехьа цхьаькха хIама аргдац, аьннад паччахьалкхен департамента вижало Роберт Макклоске.

ДЕЛИ 7 май. (ТАСС). Индийски общественностан кешайоазонан боккха теркам бу Армене Советий Іаьдал эттан Армене Коммунистически партин хьаяьн 40 шу дизара хетаяьча заседане Н. С. Хрущева даьча къамаьла.

Индийски центральни газеташа доккхача алапашца керте а яздаь, дизза доашхаш арадаьккхад новкъоста Хрущева даь къамаьл. Къаьстта теркам баьб герз Іодиллара дешай хьакъехьа СССР-ен США-н правительствашта юкъе переговораш хуттьа цо аьннаго. «Герз Іодиллара переговораш кастта воха а йолалуттьа йоах советски премьер-министра», «Герз Іодилларах йола переговораш касталашха хуттьа», «ЧОагIа кийчвалар дIадех Хрущева» яхаш керте яздаьд индийски керттерча газеташа. «Стейтомен» яхача газето къаьстта белгалдаьхад Советски Союз цу переговорашка чОагIа кийчлуш а я, вож оагIув а ишшта кийчлуттьа мот тхона, аьнна Н. С. Хрущева дешаш. «Герза тIахьожам лоаттабелга дац калкъашта дезар. тIахьожам а лоаттабеш герз Іодиллар деза царна» яха СССР-а Министрий Совета Председателе дешаш доаладаьд газето.

КАИР, 7 май. (ТАСС). Каиреркa дерригача газеташа Н. С. Хрущева даьча къамаьла йизза изложени еннай тахан.

«Аль-Ахбар» яхача газето доккхийча алапашца керте яздаьд: «Укх тIехьарча хана дунен калкъашта юкъера хьал вогIа да. Машар безача калкъашта духьаларча агрессивни империалистически заговораш, дунен калкъашта юкъерча тIулакхий кхоккам лакхбар машара тIулакха боккхача кхераме хIама да. Хрущева Кубаца машаре яха тIахьех США.

«Прогрэ диманш» яхача газето керте яздаьд: «Касталашха герз Іодилларах йола переговораш юхайолалуттьгхилар белгал а даькха. Хрущева аьннад США-с ювца массе тайпарча тIахьожама раьза хуттьа СССР. Кубах, космосе вахарах дувц Хрущева. Хрущева йоах: «ТIом хиланза баттбоацаш бац».

«Журналь д.Эжипт» доккхача алапашца керте а яздаь белгалдоаккх: «ТIахьожам беш, герз Іодиллара, США-нен Кубанен юкъе дикача лоалахой тIулаккхаш хилара тIехьа ва Советски кулгалхо», яхаш.

„Советски Союзал массехк шера тIехьайисай США"

НЬЮ-ЙОРК, 7 май. (ТАСС). «Укх кIирах фатацен цIогIацен хьалхара зIаммита тIа баькхаб ВIашагIкхийттача Штаташа космос талхкарга бодача новкъа саг вахийтарца»,—яхаш язду Канаверал яхача мысера «Нью-Йорк таймс» яхача газета корреспондента Джон Финне.

«Советски космонавт Юрий Алексеевич Гагарин 12 апреле Льаттанна гонахьа то баккхарца нийсбича, —йоах цо дIахо,—астронавта Аллана Шепарда ракета тIеттача майдан тIара 115 миль лаккхе 290 миль гаьнеи водаш 15 минута космосе бихьа ницкъ, бакъдар аьлча, «Бензигеи тIехьабисан ба. Из урагIвахийтача ракета низ советски ракета низа иттлагIа дакъа мара бацар, хIаьта капсула дозал Гагарин чуваьгIача кабина дозала пхелагIа дакъа мара дацар. Гагарина ницкъ беш яьккхача ханах ницкъ беш ялхлагIа дакъа мара ха яьккхаяц, хIаьта Шепарда баьб ницкъ Гагарина баьча цаькъа дезткъе иттлагIа дакъа мара бацар.

Ракета урагIъяхар правительства, кепзйоазоно, радиос, телевидене айдарга а цун цукха дуцдарга а диллача, «Меркуре» проектах саго космосе бихьа ницкъ доацар даь бувцарболчоа а цун лоархIам сов тIеббоаккхарболчоа а тара да. Советски мехка карагIдаьнначоа духьал жоп даланза ца доалаш саг урагIвахийта хила мет Америка, цхьабакъда, дизза жоп хуладаланзар цунах.

Мелла из тамаш йолаш кете а, Шепард сигал вахар айдаь, доккхадаь дувцаро цхьадолча даькъе бакъду, фон Брауна 3 шу хьалхагIа, керттерча даькъе психологически гIулакхий духьа а сий даккхар духьа а космосе аха везаш ханаш хул» яьхар.

«ХIанз дунен халкъашта юкъе латтача яхье, — йоах корреспондента тIехьара а, — саг сигал вахийтара лоархIам тIехьара а укх тIа соцаш ба: цо цIаькха а тешал цу низ бола ракеташ шоай ца хилар бахьан долаш ВIашагIкхийтта Штаташ Советски Союзал массехк шера тIехьайиса хилара».

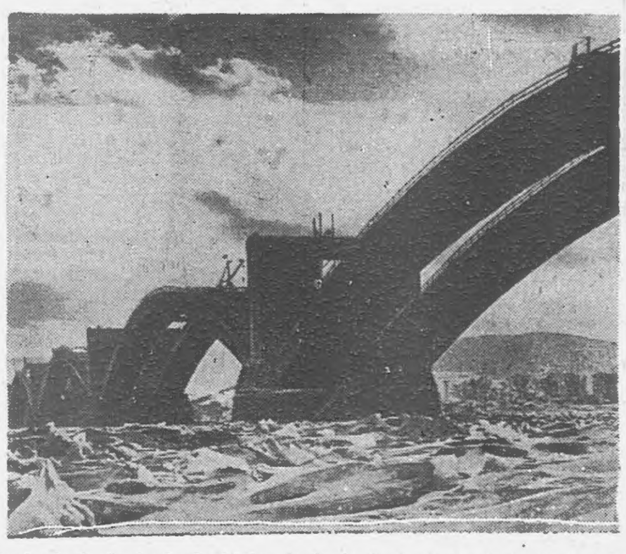

«Ша баьча Енисея тIа». К. Толстикова сурт. «Семилетка кхоачашъю» яхача шоллагIча Ерригсоюзни художественни фотовыставкерча экспонаташцара сурт.

Колонизатораш сихбеннаб...

ЛОНДОН, 7 май. (ТАСС). Анголе гIетта халкъ дужаде карателий йоккхий отрядаш яхийтай. Салазаровски эскарий керда доажъош ух мехка. 15 эзар саг юкъе волча Анголерча эскарах кастта дIакхетаргва «Вера-Крус» яхача кемаца воагIаш вола кхы а 3400 салте. Рейтера агентства белгалдоакх Ангола къилбаседерча оагIорахьа восстани йолаелча денз «цкъа дохийташ Португале малхбузенафрикански колоне этгара дуккхагIа дахийта эскар» из хилар.

Лузитания яхача португальски агентства яхачох, Луанда яхача Ангола столице «террористаш» ба, хIаьта «хIанз цига сатем оттара маIан да полицеи милицеи дийнахьа а бус а городе ха деш хилар».

Маякаша сердал тел...

Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» яхача совхоза нов. Шамсаев бригадир волча цхьоалагIча отделене оалхазараш кхоабача ферме болх беш я Цутаева Люба. Болх дика барца, болх мишта бе безаг кхычарна хьокхам теларца районал арахьа а цIи дIахезай Любай.

Беррига юрта боахам сихха тоабара ССКП ЦК январски Пленума решенеша дегаш гIоз а даьха. вай парте XXII аргIанарча съезда нажъа бахара шерра социалистически яхь а йоаржаяь, 1-ча Мая цIейга бокьха къахьегама толам баьккхар Цутаева Любас болх беча оалхазараш кхоабача ферма коллективо: планах хIара котамгара ворхI бетта гулде деза 60 фуъ 3 бетган 20 дийнахьеи гулдир коллективо.

Март бетта юхьье фермага дIаеннача 21870 хIоригах ца йолийташ 99,5 процент хьалкхеяй. Цу тайпарча маякаша телача сердалон беркат кхьча фермашка а доалл. Цу хьалха латтача фермаца яхье яла лаьрхIар совхоза пхелагIча отделенерча оалхазараш кхоабача ферма коллективо. ЦхьоалагIча отделенерча ферма коллективагара хьокхам а эцаш къахьийта пхелагIча отделенера ферма хIанз цунца дIанийсьенна а Іийнаяц.

1961-ча шера тIанийца социалистически декхараш ханал хьалха толамца кхоачашцара бокъонца къовсам лоттабеш я цу шин ферма коллективаш.

Г. АБДУЛ-КЕРИМОВ.

Республикански кхалнаьха Совета заседани

Дукха ха йоацаш Нохч-ГIалгIайчен кхалнаьха юкъе болх дIакхахьара хьакъехьара республикански Совета заседани хиннай. Кхалнаьха юкъе болх дIабахьара республикански Совета председателалла М. К. Мусаева, заместителалла Г. Ф. Галкова, И. А. Точиева, Совета секретаралла Т. М. Эсембаева хержаб цу заседане.

Укх шера майи июньи бетташка вай республикерча кхалнаьха юкъе дIабахьа безача балха тохкамаш а дь план оттийай Совето. Планах оттадаьд республикерча районашкарча деша дагIа ха йоацача берий учреждений хьалашка хьажа а цIаьта партийно-советски органашца цхьана керда сезонни берий детсадаш желеши хьеллара болх чакхбаккха а. Ачхой-Мартановски района кхалнаьха Совето «Семилетка кхоалагIча шера района кхалнаьха социалистически яхье дакъа лацарах» йолча отчеташка гадувгIаргда, хIаьта партийни, комсомольски, советски, школьни организацешца цхьана тIадоагIача кердача 1961—1962 дешара шера вай республикера еррига йиIигаш дешара юкъеозара, юрташка баха беррига нах дийша хуттболаш, кхалнаьха Советашка гIолла атеистически пропаганда чОагIъеттйолаш болх берша Совето.

Вай республикерча массайолча районашка деша багIа ха тIехьаьннача йиIигашта классаш ВIашагIтохара жийчо еш я хIанз Совет.

Н. ШИПУЛИН.

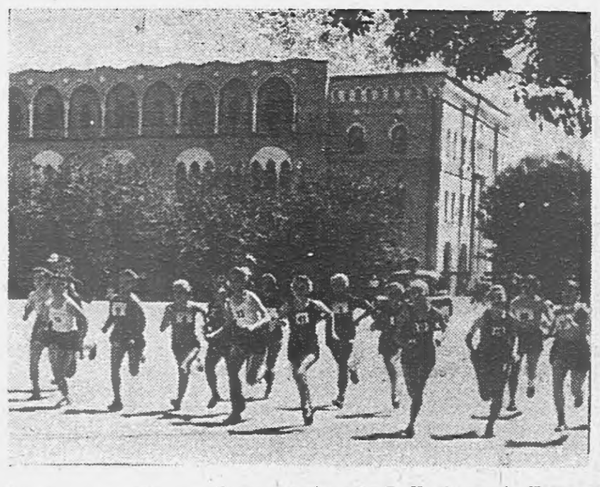

ЧОагIа сакъердаме яр Грознерча Ленина цIерахча Майдане 7 мая. Цу дийнахьа хьайийлар легкоатлетически сезон. БIаьстан эстафете дакъа лоацаш дуккха тайп-тайпара физкультурни организацеш яр. 11 сахьат даьлча 23 команда викалашта эстафетни гIажийташ дIайийкъар Грознерча къаьнарча физкультурника Н. С. Лоханина. ДIайолаелар бIаьстан эстафета. Яхье баьннача физкультурникаша хьагайтар Грозне йоккха говзал йолаш, хьинар долаш дуккха спортсменаш болга.

Эггара хьалхара мотти яьккхар «Труд» яхача общества команда (тренер Я. И. Бельцер). Цу команде дакъа лоацаш бар Полозенко, Певцов, Глазкова, Еремеев, Юрьева, Шапкин, Треглазова, Багриева, Фомин, Прохорова, Александров, ишшта кхы а. Цар шоай эстафета чакхъяьккхар 37 мин. 46 сек. ШоллагIа моттиг яьккхар «Буревестник» яхача команда (37 мин. 47 сек.), кхоалагIа моттиг — «Спартака» (40 мин. 59 сек.), йитъагIа моттиг — «Къахьегама резерваш» яхача команда (41 мин. 05 сек.).

Сурта тIа: эстафета йолаеннача хана.

Н. Кобиашвили сурт.

Ильича васкеташ къахьегамцеи гIулакхацеи кхоачашду

«Къахьегамцен тхоай гIулакхашцеи кхоачашдергда оаха Ильича васкеташ» яхача девизах пионерски двухлетка дика чакхъяккхара тIехьа къовсам лоаттабеш ба хIанз МагIалбикера пионераш.

Городерча пионераша лаьрхIад «ДоттагIал» яха нефтепровод юллача эша металлолом мамогга дуккагIа гулъе. Дукха металлолом гулъаьяр пионераша дIадахача шера. Цхьабакъда, укх шера кхы а дуккагIа гулъе декхар оттадаьд цар шоашта хьалхашка. Укх шера металлолом гулъяра месячник кхайкаьчул тIехьагIа дика дIаболабир городерча пионераша металлолом гулъяра болх.

Ишшта цхьоагIо йолаш къахьегарах хIанзале 60 тонн металлолом гулъяьй пионераша. Цхьабакъда, цунах тоъам баь Іе уйла йолаш бац уж.

Массане хьокхам эца мегаргболаш къахьийгад металлолом гулъеча № 3 йолча юкъерча школа 3-ча класса дешархочо В. Ткачева. Цо гулъяьй 500 килограмм металлолом. Иззал металлолом гулъярах комсомола горкомо Ткачевга из хоаставеш телеграмма ейтай. Цул дукха тIехьависавац номер 7 йолча юкъерча школа 4 «А» классера дешархо Р. Магомадов. 475 килограмм металлолом гулъяьй цо. Номер 12 йолча школа дуккхача пионераша гулъяьй 180—245 килограммага кхоачаш металлолом.

Пионерски даухлетка кхоачашъеча доккха новкъостал ду производственно-дешархой бригадаша. Ужжамо бригадаш вIашагIъехкай номераш 1, 3, 6, 7 йолча юкъерчен номераш 2, 9, 11, 8 йолча ворхI шера дешачен школашка, школа-интернате.

Укх шера хIара школана лаьттан участкаш йийкъай. Хiаьта школашкарча производственно - дешархой бригадаша лаьрхIад хIара участке ялат, бабца даараш дика хьувкъийтара а паччахьалкхенга уж дIадалара а низ ца кхобеш къахьега. Иштта номер 7 йолча юкъерча школа дешархой бригада шоаш 15 гектар лаьтта аьхад. Хiаьта СоагIапчарча номер 8 йолча школе хьажкIаш лелаен гIишлошъерийн шиъ производственно-дешархой бригадаш вIашагIтехай. Укх шера керда дешара шу хьатIаотталехьа школе мел е еза ремонт е дош деннад бригадацарча пионераша. Ремонт дIайолаергья цар июль бетта.

Пионераша шоай инициативах тимуровски командаш вIашагI а теха спортивни площадкаш кийчъяра, город хозъяра гаьнач дIайоагIача а чIоагIа новкъостал даьд. Цу тайпара пхиъ команда вIашагIтехай номер 3 йолча школе. Шоашта тIабилла моллагIа болх дика чакхбоаккх команда членаша.

Городерча дуккхача школай пионераша берий бешамашта, берий парка, клуба шефство лелаю. № 8 йолча школа пионераша клубера художественни самодеятельноста кружокашта керте латт, берий киносеансашка дежурстваш лелаю. Номер 11 йолча школа дешархоша теникий театр вIашагIтехад. Дукха балхаш даьд дотагIлен бешамаш, зизаш дIадогIача кхыча школашкарча пионераша а.

Вай республика кхы а дикагIа, хозагIа хилийтара, «Семилетка спутник» яхача дружина цIи яккхара кхы а чIоагIа къахьега дезаш ба МагIалбикерча школашкара пионераш. Из сийлен декхар кхоачашдеча низ кхо ца беш къахьега лаьрхIад къонача ленинцаша.

Л. ПАРМАКСИЗ,
комсомола горкома школашта йола инструктор.

Коартолаш дIайийна бовла боахк

ССКП ЦК январски Пленумеи Къилбаседа Кавказа юрта боахаме хьалхле лелаерий совещанеи яь решенеш кхоачашъяра укх шера доккхий социалистически декхараш тIа а ийца, хьинаре къахьегаш ба Советски района Кирова цIерахча колхоза къахьегамхой. Цар лерхI 100 гектара тIа дIайийнача коартолий хIара гектара тIара 90 центнер яккха.

ХIанз цу колхоза бригадаш агротехнико яххача тайпара бIаьстан балхаш деш я. Кхашкара балхаш деш къаьстта дика къахьег Тимаев Маке кулгалдеча № 1 йолча бригада.

Коартолаш колхозе керда дIаювш йола культура я, Цудухьа уж дикагIа хьалкхеяра колхозе агротехнически курсаш вIашагIтехкаяр.

ХIанз сихбенна коартолаш дIаювш ба уж. ХIаьта дIайийна бовла а боахк.

БIаьстан балхаш дика дарца белгалъяьннай Сулейманович Исаевеи звенош. Царех хIара звенос шоай нормаш 130—140 процент кхоачашъю. Къаьстта дика болх беш я Чупалаев Алде кулгалду звено. Цу звенос массарел хьалхагIа ший участке удобренеш ехкар, цул совгIа ханнахьа культивации дисковании йир, макха а баьккхар.

БIаьстан балхашка дика кийч а бенна, хIара гектара тIара 125—130 центнер коартолаш яха дош деннад звено членаша.

З. ГЕЛИСХАНОВ.

Хьажкiаш дика дIаюв

Сихбенна хьажкIаш дIаювш ба Наьсарен района «Октября 40 шу» яхача совхоза ТIой-Юртарча отделене механизатораш. Уж дIае оагIара хьалха араваьлар эвеньевой Мережков Мухтар.

Дика тоаьча техникаца хьажкIаш дIае арабаьлар цу совхоза Іолаккха-Юртарча отделенера Маккиев Хьамиди Долгиев Рашиди.

Ала дезаш да еррига хьажкIаш дикача лаьтта, гексахлоран техача «ВИР-42-1» яхача фуца дIаювлга. ДIаде тоъал кийчдаь латт фу. Еррига хьажкIаш квадратно-гнездовой хьисапе дIаюв. ЧОагIа къахьег цар квадраташ нийса хилийтара. Цар хьийга къа дейнадац. Еррига квадраташ нийса я.

Н. БИЗЯНОВ.

ЛаьувгIа радиога

11-ча мае: 17.00 — керда хоамаш (гIалгIай меттала); 17.10 — «Гудермесера кагирхой къахьегама вахте» передача (гIалгIай меттала); 17.25— ашарий антракт; 17.30 — керда хоамаш (нохчий меттала); 17.45 — «Советски Іаьдала цIеча байракка кIал» —передача (эрсий меттала); 18.25— керда хоамаш (эрсий меттала); 18.35 — «Шоана, новкъостий — хьажкIаш лелаерхой»—концерт.

УКВ: 9.01 — Рахманинов «Фортепьянен оркестрен шоллагIа концерт»; 9.37—«Ашарашта йола бокъо» — музыкальни передача; 10.24 — Свиридов «Патетическая арация»; 19.01 — Вишневский «Хьалхара конни» — радиопостановка; 21.12 — Музаев «Шерипов Асланбеках дола дувцар»; 21.30 — спектаклаш тIара ашараш а иллеш а оалаш концерт; 21.49 — Перуански иллиалархочун Сумак Иммай концерт.

12-ча мае: 6.35 — «ХIанз керттерадар да — дIадийнача ялата гIулакх дар» — передача (эрсий меттала); 6.50 — хоамаши передачай программеи; 7.00 — «Грозненский рабочий» газета обзор; 8.15 — «Ленинан некъ» газета обзор; 8.30 — Гуржий музыка концерт; 8.50 — Советски Союзерен доазол дехьареи хоамаш (гIалгIай меттала); 17.00 — керда хоамаш (гIалгIай меттала); 17.10 — беседа: «Гуржий республика сий дола шовзткъа шу» (гIалгIай меттала); 17.25— ашарий антракт; 17.30 — керда хоамаш (нохчий меттала); 17.45 — «Дынах дола бакъдар — беседа (эрсий меттала); 18.00 — керда хоамаш (эрсий меттала); 18.15 — «Советски Грузе шовзткъа шу» (эрсий меттала); 18.30 — РСФСР-а заслуженни артистий Айдамировайн, Хамхоевеи, Нохч-ГIалгIай АССР-а халкъа артиста Димаевеи концерт.

УКВ: 9.01 — «Дунен халкъашта юкъерча конкурсий лауреатий вокалистий, пианистий концерт»; 10.25 — Свиридов Роберта Бориса иллеш; 19.01— радиопостановка: «Козы Бардеши Банслуи» — казахский халкъа эпос; 20.05 — нохч-гIалгIай бегий иллейн халхарийн концерт; 20.48 — Лейтес «Крейцерова Соната» — музыкальни очерк; 21.42 — Хальберто Вальдес «Тамбо» яхача балета тIара сюита.

ТЕЛЕВИДЕНИ

19.00 — «Эрсий искусства сокровищница» — кагирхошта лаьрхIа; 19.15 — телевизионни кердадараш; 19.25 — киножурнал; 19.35 — Парте ткъаь шоллагIча съезда накъа доагIаш: «Оаха кхоачашду тхоай декхараш» — Грозненски химически завода директора новкъоста Назарова къамаьл; 19.45 — Бакинский политехнически института художественни самодеятельноста концерт; 20.10 — керда хоамаш (нохчий меттала); 20.20 — «Шумный день» — художественни фильм.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

СПЕЦИАЛИСТА ХЬЕХАМ

Говза кулгаш деза хьажкIашта

Атротехника нийса чакхйоахаш хилча вай республикерча ерригача колхозашкеи совхозашкеи торо я хIара гектара тIара 50 а кхы совгIа а фуаттьяьха хьажкIаши 400—500 центнер силоса моша цхьажкIаши яха, хIаьта Шаьла, Урус-Мартана, Ачхой-Мартана, Курчалой, Наьсарен, МагIалбика яраш санна йолча районашка хIара шерра-шера доккхий хьувкъамаш тел хьажкIаша.

Лаьтта кIоаргагIа мел оах дикагIа да хьажкIашта. Цар низ бола овлаш кIаьдача лаьтта дикагIа чОагIлу, цудухьа 23—25 сантиметрал тIийхагIа хила йиш яц зяба лаьрхIа оахаш дола лаьтта.

Хьажкiий хьувкъам цуккагIа кул цхьан гектара тIа 18—20 тонн кхои, 1,5—2 центнер суперфосфати, 1 центнер калийни тухи дIилача.

Вай республике хьажкIаш дика лелаярах цIи хеза волча нов. Зармаев Абдул-СаIида, вайна махарра, вIашта массехк шера чОагIа хьувкъаю хьажкIаш гурахье а денз эяба лаьтта ахалехьа цо хIара гектара тIа 20 тонн доккаденна кхои 1 центнер суперфосфати ехкарах.

Цул совнагIа, хьажкIаш дIае йолаялалехьа шоллагIа культивации яккхале цхьан гектара лоархIам цо йийккай 2 центнер аммачни селитр, 1 центнер суперфосфат, 0,5 центнер калийни тух.

Хьажкiаш дика хьувкъае ховш цIи хеза мастер волча Озерный Марка укх тайпара хьаьнаьд лаьтта:

эггара хьалхагIа хьажкIашта лаьтта ахалехьа цхьан гектара тIа 18—20 центнер доккаденна кхо дулл цо, цул тIехьагIа мугIарашта юкъе хьалхара нух токхадале 4 центнер котамий помет юлл, хIаьта 50—60 сантиметр хьажкIаш лакхъеннача хана хIара хьажкIий хена лаьрхIе 1 литр кхоачдаь кхо тох.

Цу шинне болх вIаши нийсбича гуш да кхо диллара боарам а хьисап а новкъоста Зармаева а Озерне а цхьатарра хилар (эгара хьалхагIа оахача лаьтта цхьан гектара тIа 20 тонн), цхьабакъда, Озерне Марка дукхагIа моттигера удобренеш ехк тIаяьннача хьажкIашта (котамий помет, йокъ, кхоачдаь кхо), хIаьта Зармаев Абдул-СаIида минеральни удобренеш ехк. Цхьабакъда, цо а вокхо а тIаяьннача хьажкIашта азотисти удобренеш ехк. Цо гIойле ю хьажкIий овлаши хенаши чОагIдалара. Уж дегIадоагIача хана хьажкIаш тIехьагIа ебара эша хьоанал Іоаю цар.

Хьажкiаш дIайийна массехк ди даьнначул тIехьагIа уж гIаялалехьа кхай тIа маькха боаккх. ЗIырг тохале боаккха макха оал шунах. Цул тIехьагIа боаккхаш бола макха массанахьа а хьажкIаш тIаяьлча боаккх. Макхаш даьхача кхаш оасарах цIена хул.

Хьажкiаш квадратно - гнездовой хьисапе дIайийча йиш хул дуккхаза а хан-ханнахьа а хьажкIашта урагIен пхорагIен механизированни обработка е.

Хьажкiашта 3—4-зза нух токхаде а нийлх а еш 1—2-зза оасар де а деза. Хиш дехкача лаьтта дIайийна хьажкIаш кIара бIена 2—3 ягIийта еза, хIаьта вокх лаьтташка йийнараш — 1—2.

Нух кIезигагIа токхаде а мегарда, нагахьа санна фу тоссача сеялка аппараташка оттаеш йола дискаш калибровка яьча фийгий доккхалга-зIамигалга хьежжа нийса кержа оттаяьяле.

Квадраташ нийса хилийтар духьа сеялка бокъонца нийсъяь хила еза, цо цхьан ханна фийгаш Іотессарцолаш. Иштта хуттйолаш из нийсъю хьажкIий фийгий доккхалга-зIамигалга хьежжа кержача аьшка бурилгашца, бустама аьшксаьрг нийса эза хиларца.

ХьажкIаш дIаювча хана сеялка болх мишта бу хьож сеялка юхахьувзача саьнга контрольни загалаш дегIе а лаьттах даха фийгаш юха хьоахкаш а.

Хьажкiаш дIае йолаяле сеялка нийса йий хьежа ца Іеш, бустама аьшксаьрг талханза бий а хьажа веза.

1960—1961 шерашкара гуйреи Іаи йоачаш йоацаш хиннад, цудухьа тIоадал кIезига я лаьттанца, хIаьта цхьайолча районашка геттара кIезига а я. Из бахьан долаш хIанзе а оарцагIдовла деза хьажкIаш дIаеспехьа а тIаяьнначул тIехьагIа а хий дехкара, хиш дехка харшаш хьалххагIе кийч а даь. Хиш дехкача лаьтташка хьажкIаш дика хьувкъ.

Грозненски опытни мелиоративни станцерча Литман болхлочо нов. Н. Н. Артемова Сунженски опорни пункте цIайийнача хьажкIашта хий а дехкаш, хIара гектара тIара 200 центнер хьажкIаш яьхай.

Къаьстта чОагIа лоархIам болаш да хьоаса боаккхача хана хьажкIашта хий дехкар, хIана аьлча цу хана фийг хьахила болабалале, хьажкIаша лаьттанцара хьалъоз дукха тIоадал а хьоанал а.

Цуккхача шерашка аем баьхачул тIехьагIа пучадаьннад, нагахьа санна хьоаса боаккхача хана йоачаш хилча, хьажкIаш дика хьувкъаш хилар. Цу хана доIаш ца целхаш гисача, хиш дехкарца тоаю уж.

Хий диллале хьалхагIа цхьан гектара тIа 1—2 центнер лоархIаш суперфосфат тосс. ХIара сий массаза дулл, хьажкIаш тIайийна лаьтта культиваторца цамцадаккха деза.

Хьажкiий хенаш ткаха хилийтар духьа хьалхара культивации яьккачул а шоллагIа культивации яьккачул а тIехьагIа азот доаллаш йола удобренеш ехка еза хьажкIашта (котамий помет, кхоачдаь кхо, аммачни селитр, сульфат аммония, кхьяраш).

Хьажкiашта гIулакх деча хана кIезигагIа лоархIам болаш дац сов яраш цIа а йоахаш, ханнахьа хьажкIаш нийлхъяр а. Хьажкiаш нийлхъяра этгара дикагIа йола ха я 3 — 5 лорд яь ха. Ханнахьа хьажкIаш нийлх ца йича, цар хьувкъам лоха хул.

ХIанзарча, эргаяьхача, дика нийсъяьча сеялкашца, дика калибровка яь фу а доалаш, хьажкIаш дIайийча, хайра нийлхъе езаш уж. Цхьабакъда, гектара тIара йоала хьажкIаш хIара гIадамах летача хьажкIашка хьежжа хул, цудухьа чОагIа лоархIам болаш ца, хьажкIаш цхьатарра тIаяьннача хана кхайга дикка хьажа а хьежа, уж совгIа йолчара дIаяхар а нийлха йолча моттигашка уж кулгашца юха дIаер а. ХIара гектара тIа 40—45 эзар хьажкIа хуттйолаш бе безаг из болх.

Дика лоархIаш да хьажкIаша хьоаса боаккхача хана царна канех баькха дом тохар. Малх хьалбалалехьа гулбе беза дом.

Ший балха опыт ювца хана нов. Зармаева белгалдаьккхар, хьажкIаш хьалкхеяь яьнначул тIехьагIа уж дика лорае езаш хилар.

Хьажкiаш кхачаш латтача хана цо ше а цун звеноцарча членаша а цхьана тоаш кхашка бунаш а техе лорацо хьажкIаш.

Цу тайпара лорацо шоай хьажкIаш цуккхача кхыча звеноша а.

ТIехьара хьажкIашца, балхаш чакхдоалача хана динза ларцоацаш да ханнахьа а сиха а хьажкIаш чуйца яхар, царна ха оттадар, хьаьхача хьажкIий учет а царна тIахьожам а дика лелабар.

Цхьа хьажкIа тIера ца йоалийташ кхай тIара хьатта тIа я еза хьажкIаш, кхай тIара йоагIа хьажкIаш тараза тIа еза чаьхьяха, учет лелаеча книжка тIа дIаяьле еза, кхашкара хьаупача а хьаттара ялаташ дIайийеча паччахьалкхен пункташка е колхозий, совхозий амбарашка дIачутелача а хьажкIашта накладнойш язъе еза.

ССКП ЦК январски Пленума трибуна тIара новкъоста Н. С. Хрущева чОагIа аьлар хьажкIаш вай халкъа боахама боккхача лоархIаме хилар.

Парте XXII-ча съезда совгIар далар духьа воай декхараш кхоачашде деза вай: 45 эзар гектар долча лаьттан хIара гектара тIара 45 центнер йоаккхаш фуаттьяьха хьажкIашца республике юкъера лаьрхIача цIара гектара тIара 300 центнер силоса моша хьажкIашца кхее.

Из кхоачашдар духьа къовсам лоаттаберрба юрта боахама беррига ча къахьегамхоша.

Х. МАХИТАРОВ,
агроном.

СЕРДАЛО

4-гIа оагI, 11 май, 1961 шу.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цIерахча кинотеатре

Йоккха зал — ТIехьара кхайса топаш»
Долалу: 8, 10, 12, 2, 4, 6, 8 10.
ЗIамига зал № 1 — «Никъ кхоачалу»
Долалу: 8.30, 10.30, 12.30, 2.30, 4.30, 6.30, 8.30, 10.30.
ЗIамига зал № 2—«Хьа доттагIий»
Долалу: 9, 11, 3, 5, 7, 9.
ЗIамига зал № 3 — «ТIакIалтIа теха бай»
(1-гIен 2-гIен сереш цхьана)
Долалу: 9.15, 12.55, 4.35, 9.15.
«Родина» яхача кинотеатре Широкоэкранни фильм.
«Юха а Іуйре»
Долалу: 9, 11.05, 1.10, 3.15, 5.20, 7.25, 9.25.
Программал совгIа короткометражни документальни фильм «Космосера юхавенав саг».

РЕДАКЦIР АДРЕС: г. Грозный, Сталина улица, 15. Телефоны: редактора зам. — 2-07-01; бехкхоккамаш секретарь — 2-45-48, партийни вахарш, экономикан, письмойн отделий — 2-25-72; корректорске — 2-30-91;
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Сталина, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.

1918 шерарча 11-ча августа цIерах йола типографи, г. Грозный, Революце проспект, 30/3. Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции 30/3.

СФ03076 Заказ № 2767